כן למושב

שבועון המושבים וההתיישבות הכפרית • מס' 780 • 25 באפריל 2013 • ט"ו באייר תשע"ג

כנס לחברי המושבים בצפון בנושא:

מכירה, רכישה, הורשה, בן ממשיך ושימושים חורגים בנחלות במושבים. פיצול נחלות ויישום החלטה 1155 והוראות האגף החקלאי

ראה עמ' 5

המעגל נסגר

האם המבנה העגול של נהלל הפך למחסום המונע בניית בתים לניינים ולצאצאים של המייסדים?

חני סולומון ■ עמ' 16

עפר מתכות
OFER METAL

• שיווק וסחר במתכות • פנלים מבודדים

• ברזל מקצועי • פרופילים, צינורות, מוטות •
• פחים • פח איסכורית • איסכורית מבודדת •
• גדרות • בניית תוכניות עבודה ומכרזים •
• חממות; מנהרות עבירות; בתי רשת של **פרופיליין**

צמרות 2, הרצליה מיקוד 4642402 | טל. 09-9582846 | פקס. 077-4701903 | נייד. 057-8328636 , 054-4348912
mail: oferby@ofermetal.com

SUN SOLAR
סאן סולאר בע"מ

הסדרה חדשה
החל ממרץ 2013

מונה נטו
Net – Metering

מצטרפים
ומרוויחים

מפסיקים לשלם

לחברת החשמל עבור צריכת החשמל
עוברים לייצור עצמי של חשמל ירוק

צרכני חשמל
- מפעלי תעשיה
- מרכזים לוגיסטיים
- מבני ציבור
- מסחר ומשרדים
- קיבוצים
- חקלאים

פנו עוד היום לקבלת ייעוץ חינם!

יצרו חשמל והתחילו להרוויח!

החשמל המיוצר על ידי המערכת הסולארית משמש לצריכה עצמית של בעל המתקן.
חברת חשמל תקלוט את עודפי הייצור של החשמל בחשבון זכות,
אחת לתקופה חברת חשמל תקזז מחשבון הצריכה את יתרת הזכות.
יתרת הזכות תועבר לקיזוז מהחשבון הבא (עד שנתיים).

התהליך פשוט יותר מתמיד:
- תכנון הנדסי ואדריכלי לקבלת היתר בניה
- תכנון חשמלי לקבלת אישור להתחברות מחברת חשמל
- הקמת המערכת ו...מתחילים להרוויח*

* החזר השקעה תוך 7 שנים בממוצע, תלוי בצריכת החשמל ושטח גגות פנויים

איכות | שירות | אמינות | מקצועיות

מוקד ארצי: 077-4009350 www.sun-solar.co.il info@sun-solar.co.il

נציג החקלאים בבית המחוקקים

ח"כ זבולון כלפא (הבית היהודי) מונה ליושב ראש הלובי החקלאי בכנסת

מאיר צור, מזכ"ל תנועת המושבים ויו"ר התאחדות חקלאי ישראל, הכריז כי ח"כ זבולון כלפא ימונה ליו"ר הלובי החקלאי בכנסת.

צור: "אני מברך את ח"כ כלפא ורואה בו את נציגנו הטבעי בכנסת. הוא בן ההתיישבות, שגדל והתחנך לאורם של ערכים כמו רעות וע־רבות הדדית ורגבי האדמה מסמלים עבורו בית. החקלאות הישראלית ניצבת כיום בפני מספר החלטות הרות גורל וזוהי העת לשלב כוחות ויחד לדאוג להמשך פיתוחה של החקלאות כענף יצרני מוביל ועתיד ידע המספק תוצרת טרייה, איכותית, מגוונת ובמחירים סבירים לכלל תו־שבי מדינת ישראל ולעולם כולו".

בפגישת עבודה ראשונה עם כלפא השתתפו השתתפו מזכ"לי התנועה הקיבוצית והמושבית, איתן ברושי ומאיר צור, נציג תנועת הקיבוץ הדתי, צביקי פורת ומזכ"ל התאחדות חקלאי ישראל, אבו וילן.

בפגישה בירכו ראשי התנועות את כלפא והעלו שורת נושאים שהם בגדר חמצן עבור ההתיישבות, בהם המע"מ על ירקות ופירות, ביטול הפטור מהגבלים עסקיים לחקלאות ויי־קור המים. בסוף הפגישה סוכמו נהלי עבודה בין הלובי לתנועות.

כלפא הודה על האמון והביע "תקווה שיעמוד בציפיות, ויצליח להביא תוצאות למען ההת־יישבות". בשלב הראשון, ציין, יעסוק בבניית הלובי, על בסיס רחב של תנועות וחברי כנסת מסיעות שונות, בכדי ליצור שיתוף פעולה פרלמנטרי מוצלח".

המזכ"לים וכלפא צילום: אביב לשם

עושה גלים

בבית הספר החקלאי "כפר גלים" נערכים במרץ לחגיגות 60 שנה להקמתו של הכפר

בית הספר החקלאי "כפר גלים", במבואותיה הדרומיים של העיר חיפה, עסוק בימים אלו בהכנות לחגיגות 60 שנה לכפר ובאיתור הבו־גרים לקראת כנס הבוגרים שיהווה את שיאן של החגיגות שהחלו עם זכייתו של בית הספר ומנהל הכפר פיני אגרנטי בפרס החינוך מטעם המינהל לחינוך התיישבותי במשרד החינוך

כפר הנוער "כפר גלים" הוקם כבית ספר חק־לאי ופנימית נוער שמטרתם הייתה להעמיד דורות של צעירים שיהיו לשותפים פעילים בישוב הארץ וביסוס החקלאות בה כדרך חיים. מראשית הקמתו עמד חזון הכפר על ההתיי־שבות, עבודת האדמה, קליטת חניכים משלל גוני הקשת של החברה הישראלי, חדשנות ויז־מות בתחום ההוראה, תוך תפיסת עולם רחבה לחינוך לערכים ומצוינות.

המשק החקלאי בכפר הנוער גלים מאפשר למידה חווייתית מסוג שונה בה באים לידי בי־טוי ערכים כדוגמת: חינוך לערכי החקלאות, העבודה, אהבת הארץ, עזרה הדדית, אהבה לבעלי חיים ולצומח, לאדמה ושמירה על אי־כות הסביבה.

בראשית המדינה, בשנות החמישים, החלו בישוב חלקי ארץ נרחבים והמוסדות הלאומיים כולם נרתמו למען יישוב הארץ וביסוס החק־לאות בה. בית הספר החקלאי "כפר גלים" היה מראשוני בתי הספר שהוקמו מיד לאחר קום המדינה במטרה להעמיד דורות של צעירים בעלי הכשרה חקלאית להתיישבות בכל חלקי הארץ.

ראשוני "כפר גלים" עלו על הקרקע באביב 1952 ובספטמבר 1954 הגיעו תלמידי המחזור הראשון לפנימייה שהוקמה במקום. תוך תקו־פה קצרה, הקימה קבוצת המתיישבים הרא־שונה בית ספר חקלאי מפותח, פנימייה לכמה מאות תלמידים וכן משק חקלאי שכלל גידו־לי שדה וגן, גידולי מספוא ועצי פרי. מכפר גלים יצאו במהלך השנים יותר מ־30 גרעיני התיישבות בכל חלקי הארץ, בהם לאלמגור, חצבה ועוד.

נזקים בכ-7.5 מיליון שקל ליבולים כתוצאה ממזג האוויר החורפי באפריל

לקנט, הקרן לביטוח נזקי טבע בחקלאות, הגיעו כ-500 הודעות נזק, מרביתן בשל הברד שירד בצפון הארץ

נזקים בהיקף של כ־7.5 מיליון שקל נגרמו לחקלאים כתוצאה ממזג האוויר החורפי שהת־חולל בתחילת אפריל – כך עולה מנתונים רא־שוניים שהגיעו לקנט, הקרן לביטוח נזקי טבע בחקלאות. לקנט הגיעו עד כה כ־500 דיווחים על נזקים בחקלאות כתוצאה ממזג האוויר הסוער. בקנט מציינים כי מרבית החקלאים שנפגעו בסוף השבוע החורפי מבוטחים במס־לול המורחב ובכך נמנעה מהם פגיעה כלכלית משמעותית.

מהנתונים שהגיעו לקנט, עד כה, עולה כי למעלה מ־80% מהנזקים הינם תוצאה של הברד הכבד שירד בצפון הארץ, ובעיקר באזור הגליל עליון ודרום רמת הגולן. באזור זה נרשמו נז־קים לכ־6,000 דונם של מטעי פירות נשירים ובכללם אגס, אפרסק, נקטרינה, שזיף, משמש, דובדבן ותפוח עץ. בנוסף, הברד פגע גם בחנטים בגדלים שונים. כמו כן דווחו נזקים גם בענבי היין באזור הצפון.

בקנט מעריכים כי מדובר בהיקף נזקים ראשוני כאשר היקף הנזק הסופי יתברר עם סיום הבדי־קות של מעריכי החברה.

אפרסק ודובדבן שנפגעו בברד. צילום: חיים טל

סיוע לתושבי הדרום

הרשות לפיתוח הנגב למען העסקים פותחת סדנאות מקצועיות לבעלי עסקים מהנגב

המשרד לפיתוח הנגב והגליל בראשותו של השר סילבן שלום, באמצעות הרשות לפיתוח הנגב, ממשיכים בפעילותם למען העסקים הבינוניים והקטנים בנגב. בימים אלו משיקה הרשות לפיתוח הנגב סדרה של סדנאות מקצו־עיות ללא תשלום לבעלי עסקים מהדרום.

במסגרת הסדנאות ייחשפו בעלי העסקים לתכנים מקצועיים בתחומים שונים הקשורים לעולם העסקים. בין נושאי הסדנאות: איך לב־נות תקציב נכון לעסק, טיפים לשיפור תזרים מזומנים, יסודות הפרסום בגוגל, שיווק באינ־טרנט ועוד.

ורד גושן, מנהלת פיתוח כלכלי ברשות לפי־תוח הנגב: "זירת העסקים בימינו היא מאוד תחרותית ודינאמית. הקמת קריית ההדרכה לצד פרויקטים אזרחיים נוספים אשר מוקמים בימים אלו בנגב, מחייבת את בעלי העסקים לרענן את ארגז הכלים העסקי שלהם ולהישאר רל־וונטי ומעודכן. הסדנאות לבעלי העסקים שאנו מציעים יחשפו את העסקים באזור למידע חדש שיעזור להם להפיק מהעסק שלהם יותר".

הסדנאות המקצועיות יתקיימו החל מחו־דש מאי 2013 במשרדי הרשות לפיתוח הנגב. מספר המקומות בכל סדנא מוגבל. בעלי עסקים המעוניינים להשתתף בסדנאות מוזמנים להי־רשם במייל: aviv-ebc.co.il. תנובה משיקה מוקד שירות חדש לרפתנים

חברת תנובה הודיעה כי לאחר פיילוט מוצלח במיוחד היא משיקה מוקד שירות חדש ליצרני החלב (הרפתנים) איתם היא עובדת.

מוקד השירות הוקם בתשלובת החלב של תנובה בכדי לסייע ולחזק את הקשר שבין יצ־רני החלב של תנובה לבין החברה. לתשלובת החלב של תנובה 700 יצרני חלב שמייצרים חלב עבור מוצרי תנובה ומגיעים ל־6 המחלבות של החברה. בגלל הפיזור של יצרני החלב בכל רחבי הארץ ולאור העובדה כי תנובה מייחסת חשיבות רבה ליצרני החלב שאיתם היא עוב־דת, הוחלט לאחרונה להקים מוקד שירות ייעו־די עבורם שמטרתו לרכז את הפניות, לאפשר סטנדרט שירות ברמה גבוהה ולהוות כתובת ברורה אחת עם זמינות מלאה ליצרנים.

השיחות למוקד יהיו בחינם עבור יצרן החלב, והפניות יטופלו תוך הגדרת לוחות זמנים ברו־רים לטיפול ובמקצועיות רבה מול כל הגורמים בחברה.

בהשקת המוקד אמר אייל מליס, משנה למנכ"ל תנובה ומנכ"ל תשלובת החלב: "700 יצרני החלב שלנו הם חלק בלתי נפרד מתנו־בה, הם שותפים אסטרטגיים שלנו ובעלי עניין מדרגה ראשונה. הקמת מוקד היצרנים יאפשר לנו לשמור על הקשר השורשי והאסטרטגי שלנו עם היצרנים. כל פנייה למוקד תטופל בצורה מקצועית, שירותית ואיכותית ביותר".

בכוח המוח

עפר קופלביץ', תלמיד י"ב מבית הספר "העמק המערבי", ייצג את ישראל באולימפיאדת הפיזיקה הבינלאומית בדנמרק

גאווה גדולה בבית הספר התיכון "העמק המערבי" ביפעת: עופר קופלביץ, תלמיד כיתה י"ב, נבחר לייצג את ישראל ואת בית הספר באולימפיאדת הפיזיקה הבינלאומית שתתקיים בחודש יולי בקופנהגן שבדנמרק. הנבחרת הישראלית לאולימפיאדה עוד ארבעה תלמידים מלבד קופלביץ'.

בבית הספר ביפעת קיבלו את הבשורה בהתרגשות רבה. "נפלה בחלקי זכות גדולה לחנך את עופר קופלביץ", סיפרה המחנכת שלו. "בנוסף ללימודיו בבית הספר, עפר לומד גם בטכניון. כולנו מאחלים לו הצלחה רבה באולימפיאדה".

ואילו רון הדר, המורה של קופלביץ' לפיזיקה, אמר: "תלמידי מגמת הפיזיקה בבית הספר מתחרים בכל שנה בשלבים השונים של האולימפיאדה וחלקם אף מגיעים לשלב הגמר".

זו איננה הפעם הראשונה בה מייצג קופלביץ' את ישראל באולימפיאדות מדע: לפני מספר חודשים זכו קופלביץ' ואחיו הצעיר באולימפיאדה הארצית למתמטיקה שעורך מכון ויצמן. ראש המועצה האזורית, אייל בצר, שיגר מכתב הערכה לקופלביץ' בו כתב בין היתר: "הלב מתמלא גאווה והתרגשות לנוכח הישגיך המופלאים בשנים האחרונות בתחומי המתמטיקה והפיזיקה. אנו מאחלים לך הצלחה רבה באולימפיאדה ומבקשים להביע את הוקרתנו והתפעלותנו הרבה מהישגיך. ברור לי כי הללו דורשים ממך שעות רבות של השקעה ושקידה שאינם מובנים מאליהם. אני מאחל לך שתמשיך לכבוש פסגות חדשות. העמק כולו, מתגאה בך היום".

עפר קופלביץ'
צילום: אלבום משפחתי

נחנך מבנה הקבע של מרכז המחוננים חופים בעמק חפר

בחופים לומדים כיום 260 תלמידים שמגיעים ליום לימודים אחד בשבוע ובו הם מקבלים לימודי העשרה במגוון רב של תחומים

נחנך מבנה הקבע של מרכז המחוננים חופים בעמק חפר, המשרת, בנוסף לילדי עמק חפר, עוד 5 רשויות באזור ונמצא בקריית החינוך ע"ש בן גוריון.

בחופים לומדים כיום 260 תלמידים שמגיעים ליום לימודים אחד בשבוע ובו הם מקבלים לימודי העשרה במגוון רב של תחומים עד כיתה ט'.

ראש המועצה האזורית עמק חפר, רני אידן, אמר כי המועצה מעמידה את החינוך בראש סדר עדיפויות שלה ורואה כמשימה חשובה לדאוג לכל קשת החינוך ובתוכה לאלה להם צרכים מיוחדים משני צידי הקשת.

עוד ציין את הישגי נבחרת הרובוטיקה של עמק חפר שזכתה באליפות הארץ במסגרת פרוייקט פירסט והישגים מרשימים אחרים של תלמידים מצטיינים בבתי הספר בעמק חפר.

מנהלת חופים, אהובה פאר, סיפרה כי המרכז פועל מזה 14 שנים שכמדי שנה גדל והולך מספר התלמידים המאותרים כמחוננים שמבקשים להגיע אליו. בשנה שעברה, כשראתה שהמקום שהוקצה לה לא יכול להכיל יותר את הילדים פנתה לראש המועצה שאמר לה "תמצאי מקום ראוי והשאר עלי" וכך אכן היה.

מנהלת אגף מחוננים ומצטיינים במשרד החינוך, שלומית רחמל ומנהלת אגף החינוך במועצה, חינה קורן, שיבחו את עבודתה של אהובה פאר ואת ההישג שבהפיכת מרכז המחוננים ליישות עצמאית.

עוד ברכו נציג התלמידים, ירין לחמני ונציגת ההורים רחל הכט.

בחלק האומנותי הציגה קבוצת התיאטרון של חופים קטע מתוך ההצגה "מבקר המדינה" תוך התאמה לעמק חפר וכן הושמע קטע נגינה על חליל צד.

מרכז המחוננים חופים צילום: אלון זסלנסקי

הקפיצה הגדולה

אופיר נצר בת ה-17 ממושב מולדת זכתה במקום הרביעי בשולחן הקפיצות באליפות אירופה בהתעמלות

יבל ברקאי

הישג נאה לאופיר נצר (17) מהמושב השיתופי מולדת באליפות אירופה בהתעמלות במוסקבה: נצר שקטפה את המקום רביעי בקפיצות (סוס).

נצר מהפועל עמק הירדן, המתאמנת תחת בוריס קניוב, היא תלמידה בבית הספר הרב תחומי עמל עמק חרוד בעין חרוד מאוחד, שמאגד קיבוצים ומושבים ממועצה אזורית גלבוע.

אורי אושנים, מורה לספורט בבית הספר: "אופיר מתאמנת מדי יום בעמק הירדן, בנוסף לאימונים בהדר יוסף עם נבחרת ישראל. היא היא התקווה שלנו לאולימפיאדה ב־2016".

חושבים קדימה

תלמידי בית ספר שדה יעקב זכו בתחרות המחוזית "אשכולות חשיבה" ויעפילו לאולימפיאדה

בתחרות "אשכולות חשיבה" הנערכת לבתי ספר במחוז צפון זכו זו הפעם השלישית ברציפות, תלמידי כיתות ה'-ו' מבית הספר היסודי שדה יעקב, בהנחייתה של נעמי מאירי, מדריכת "אשכולות חשיבה".

בבית הספר סיפרו בגאווה כי בתחרות נמדדים לא רק כשרונותיהם של התלמידים לחשיבה ממוקדת ומעמיקה במשחק, אלא גם ערכים של כבוד לזולת, יחס המכבד את היריב, משחק הוגן ואווירה חיובית לאורך כל שלבי התחרות.

אלה קליר, מנהלת בית הספר: "עם זכייתנו בגביע השלישי ב"אשכולות חשיבה" והעפלתנו לאולימפיאדה הארצית אפשר לומר בבטחה ובפה מלא שתלמידי בית ספר שדה יעקב מצטיינים בתחום אשכולות חשיבה. ההצטיינות כוללת כמובן את השליטה במשחקים ובאסטרטגיות החשיבה שנלמדו. ואולם, לא פחות מכך, אנו שמחים וגאים בתלמידינו על הצטיינותם בהגינות, בהוגנות, בכבוד ליריב ובדרך ארץ. ההישגים המרשימים בתחום זה נזקפים לזכותה של המדריכה המצוינת נעמי מאירי ולעבודתה המקצועית מאוד עם תלמידינו וכן כמובן להתמדה ולהשקעה של הנבחרת"..

שלו אוחיון, דן ברנס, הלל אלמליח, נעמי מאירי ומנהלת בית הספר אלה קליר

צילום: שלומית אוחיון.

ילד השדה

איתמר גור

כמה זמן אפשר לייצר כלום?

אחרי יותר מעשר שנים של ישיבה מול המסך המרתי את מרחבי האינטרנט האינסופיים בשורות המטע. אני עוד לא יודע לומר אם מצאתי את מקומי. אולי

יותר מעשר שנים ישבתי מול המסך. קם בבוקר, נוסע למשרד, אוכל ניאונים ונושם קר־דית האבק, מעביר את היום ב־25 מעלות ויוצא בערב חזרה הביתה. המקלדת והעכבר היו כלי העבודה שלי, המזגן ידידי הקרוב ביותר.

והאמת שלא היה לי רע. היתה לי את עבודת החלומות, גלשתי באינטרנט לפרנסתי ולהנא־תי. באצבעות פסנתרן עדינות עדכנתי והתע־דכנתי. קראתי מה שרציתי, למדתי מה שעניין אותי. לאט לאט הפכתי לעכבר רשת, כזה שמ־כיר כל פינה, מנסה כל חידוש. ארלי אדופטר במשרה מלאה.

בשנתיים האחרונות זה אפילו השתפר, עבר־תי לעבוד מהבית. ארגנתי לעצמי משרד נעים באחד החדרים, לא רחוק מחדר השינה, והקפדתי לעבוד בפיג'מה. אלא אם היתה מתוכננת שיחת וידאו וגם אז הספיקה רק חולצה. הבית, אמנם, בקצה הפריפריה הצפון מזרחית, אבל העולם היה בכף ידי. חיי התנהלו על מי מנוחות.

זה החזיק לא רע עד שמשהו התחיל להציק לי. אולי זה היה הגב שכאב משנים של ישי־בה, אולי הנוף הקבוע מהחלון, אולי סירחון הפיג'מה. כשאני חושב על זה עכשיו, זה היה בעיקר המוצר שאותו ייצרתי. כלום. שום דבר ממשי שאפשר להחזיק ביד.

יותר מעשור של לופ אינסופי, בלי משמעות למזג האוויר, לעונות השנה, לשעה ביום. עובד ועובד ועובד ומייצר... אוויר. לופטגשעפט. אותיות ואתרי אינטרנט פורחים על מסכים מרצדים של חברים אנונימים אי שם ברחבי המרשתת.

אני לא פסיכולוג גדול ועדיין לא חקלאי עתיר נסיון, אבל נדמה לי שהבנאדם צריך איזשהו חיבור לעולם. הפיזי, האמיתי. זה שנמ־צא מעבר לדלת. מיליוני שנות אבולוציה לא מחקו את הצורך הקמאי לראות שקיעה, לנשום אוויר טבעי, להירטב מהשטוצר שהעפת עם המכסחת שרשראות.

אנחנו עדיין ציידים שצריכים לתפוס את הטרף, להחזיק אותו ביד ולהרגיש את הערך שהוא מביא לשבט שלנו. תחליפו את הטרף בפטרוזיליה, גזר או נקטרינה. העיקרון זהה. עמלת והזעת, השקעת את הונך ומירצך והנה יצרת משהו שבלעדיך לא היה קיים.

עברה שנה וחצי מאז שהמרתי את מרחבי האינטרנט האינסופיים בשורות המטע שנגמ־רות 3 ק"מ מכאן בגדר עם השכנים. אני עוד לא יודע לומר אם מצאתי את מקומי, אולי. בינת־יים טוב לי. טוב לקום קצת לפני השמש, לדבר תאילנדית עילגת ולנסות להוציא את השחור מהסדקים בידיים. טוב להתחבר לטבע. טוב להזיע בקיץ ולקפוא מקור בחורף. טוב לקלל את השרקיות וטוב להתפלל שהברד ידלג על המטע שלי. טוב לפגוש אנשים עובדים וטוב גם להתחבר שניה עם האייפון רק לבדוק שלא פספסתי משהו חשוב בפייסבוק.

התמונה להמחשה בלבד צילום: ראובן קסטרו

בסימן שאלה

עו"ד איילת רייך-מיכאלי

כתובת לשאלותיכם
dror.maariv@gmail.com

אינו מעיד על הכלל

חבר מושב רצה להתחבר למערכת המים של האגודה, אך זו התנגדה בטענה שפרוייקט רישות המים בשטח טרם הסתיים, ושאם בקשת החבר להתחבר תתקבל, עוד רבים ירצו לנהוג כמותו ותיווצר אנדרלמוסיה. הבוררות קבעה: יש לאשר את בקשת החבר - ואין חשש שהוא מבשר על גל של בקשות דומות

אני חבר אגודה במו־שב בדרום. שאלתי: האם קיימת דוגמה למק־רה שבו חלה על המושב חובה לחבר חבר למער־כת המים?

ובכן, קיימת דוגמא ממו־שב זבדיאל. חלוקת הקר־קעות במושב גרמה לאי שקט חברתי מאז הקמתו בשנת 1952. למע־שה, במשך שנים רבות נאלצו כמחצית מחב־רי המושב להסתפק בחלקה א', בלבד כששאר החברים מחזיקים בחלקות ב' ואף ג'. רק בשנת 2005, לאחר מאבקים משפטיים, זכו החברים המקופחים לקבל חלקה ב' בשטח ה"פלחה" של המושב. בשטח זה לא היו תשתיות מים, מלבד צינור מרכזי, והוא נמסר לעיבוד משותף על ידי קבלן חיצוני.

בשנת 2010 הודיע אחד החברים לאגודה כי ברצונו לצאת מהעיבוד המשותף ולעבד בעצמו את חלקה ב' שלו. הואיל ובפלחה אין תשתיות מים, הוא ביקש להתחבר באופן זמני על חש־בונו לצינור המרכזי. לתדהמתו, ועד האגודה הודיע כי אמנם תוקצה לו אדמה, אולם האגודה לא תאפשר לו בשום אופן צריכת מים, וזאת עד שיסתיים פרוייקט רישות המים בכל שטח הפ־לחה. כשפניותיו הנוספות לאגודה העלו חרס, הוא החליט לתבוע את האגודה בהליך בוררות ופנה למשרדה של הכותבת. בכתב התביעה נתבע המושב, בנוסף לחיובו לאפשר חיבור למים, גם לתשלום פיצויים בגין עונת הגידול שהפסיד.

האגודה טענה כי אין לה חובה משפטית לאפשר התחברות למערכת המים. עוד טענה כי קיימים עשרות חברים המבקשים להתחבר למערכת המים, ומתן אפש־רות לכל אחד מהם להתחבר למערכת באופן עצמאי תגרום לאנדרלמוסיה באגודה ולקריסתה. האגודה הוסיפה כי בתוך כמה שנים יסתיים פרוייקט רישות המים ועל התובע להמתין בסבלנות. יצוין, כי עמדת האגודה אושררה באסיפה כללית ב־20 ביולי 2011.

מנגד טען החבר, באמצעות משרד הח"מ, כי חובת האגודה לספק מים לחבר החקלאי מגלמת בתוכה גם את חובתה לאפשר לו להתחבר למערכת המים, ולו באופן זמני ועל חשבונו. הוא טען כי החלטת האגודה אינה סבירה ופוגעת באופן קשה בחופש העיסוק של החבר המעוניין להגשים את המטרה לשמה ניתנו לאגודה שטחים. האגודה חסרת תום לב, לדבריו, שכן הרוב המוחלט של החברים המחזיקים בחלקה ב' בפלחה אינם חקלאים פעילים והסיכוי כי יבק־שו לעבד את הקרקע הינו קלוש. לכן, קבלת התביעה לא תביא לאנדרלמוסיה הנטענת. עוד טען כי דחיית התביעה תמנע ממנו לעבד את הקרקע שנים רבות, אם בכלל.

בפסק הבוררות נקבע, בין היתר, כי בהיע־דר תוכנית מפורטת הכוללת לוח זמנים, לא ידוע מתי, אם בכלל, פרוייקט הרישות יצא אל הפועל. לכן, כדי לממש את חופש העיסוק של התובע, לא סביר שהאגודה תמנע ממנו להתח־בר למערכת המים על חשבונו, עד לרישות קבוע של חלקתו.

הבוררות דחתה את טענת האגודה בדבר ה"בוקה ומבולקה" שתגרור קבלת התביעה וק־בעה כי בפלחה אין כמעט חקלאים פעילים וה־סיכוי שמספרם יגדל הוא אפסי. הבוררת ציינה כי לקחה בחשבון גם את הגשמת מטרות האגודה ואת מימוש מטרות חוק ההתיישבות החקלאית (סייגים לשימוש בקרקע ובמים תשכ"ז-1967), את הנחיות רשם האגודות השיתופיות ואת מכלול עקרונות הקואופרציה לרבות עזרה הדדית. למרות האמור, הבוררת לא חייבה את האגודה בפיצויים. מאבקו העיקרי של התובע לחייב את האגודה לאפשר את חיבורו למערכת המים – גם באין מערכת קבועה במושב, צלח.

"איילת רייך – משרד עורכי דין וגישור" מתמחה באגודות שיתופיות, בתחום המס־חרי־חקלאי וליטיגציה. המידע המופיע כאן הוא כללי בלבד ואין בו בכדי להוות חוות דעת מוסמכת או ייעוץ מוסמך

התמונה להמחשה בלבד צילום: אדי ישראל

ישועה משמים

עסקה למכירת נחלה ששוויה יותר מחמישה מיליוני שקלים בוטלה כמעט בגלל חוסר בהיתרי בנייה. הנזק הכספי הרב שהיה עלול להיגרם למוכר נחסך בזכות תצלומי אוויר, שהוכיחו שהוא פטור מהצגת היתרים - והעסקה הושלמה כמתוכנן

עו"ד אביגדור ליבוביץ

עסקאות מכר ורכישה של נחלות טומנות בחובן "מוקשים" ומכשולים רבים: מס שבח ורכישה, דמי הסכמה, היטלי השבחה, תכנון ובנייה, הורשה, בן ממשיך, התנהלות מול מינהל מקרקעי ישראל ועוד.

עסקת מכר של נחלה במושב במרכז הארץ הייתה עלולה להסתיים בהפסד כספי ניכר לבעל הנחלה, אך למזלו, נמנע ממנו. הטיפול בתיק הגיע אלינו לאחר שהעסקה הסתבכה ובוטלה כמעט, פעולה שהייתה מחייבת את המוכר לשלם סכומי עתק.

בעל נחלה ביקש למכור את נחלתו, הכוללת שני בתי מגורים, מחסן ישן, בית אימון וכן חממות הבנויות על חלקה א' של הנחלה ששטחה 12 דונם. המוכר והקונה חתמו על הסכם מכר של הנחלה שבו נרשם סכום הגבוה מחמישה מיליון שקלים. במסגרת ההסכם נקבע, כי הקונה יקבל את הזכויות בנחלה בהתאם למצבה ביום החתימה על ההסכם, מבלי שהמוכר יוכל לבצע הריסה או שינוי של המבנים בנחלה, ואילו המוכר התחייב, כי ירשום את הזכויות בנחלה על שם הקונה תוך שנה מיום החתימה על ההסכם, כאשר המבנים יהיו במצבם וכוללים היתרי בנייה כדין.

העסקה דווחה לרשויות מס שבח בתוך 40 יום מביצועה, כנדרש בחוק. כמו כן, לאחר שהקונה התקבל באסיפה הכללית של אגודת המושב, דווחה העסקה גם למינהל מקרקעי ישראל, על מנת להתחיל בהליך העברת הזכויות וכדי שהמינהל ישלח שמאי לצורך קביעת דמי הסכמה.

המינהל, כדרכו, שלח פקח לנחלה על מנת לבחון את מצב המבנים בנחלה בהשוואה להיתרים שנמצאים בתיק שברשותו. לאחר ביקור הפקח בשטח שנמכר, הפרשה קיבלה מפנה דרמטי. המוכר קיבל מכתב מפתיע מהמינהל ובו נכתב, כי בית המגורים הנוסף, המחסן ובית האימון בנחלה בנויים ללא היתר, וכי בבית הראשי קיימות תוספות בנייה ללא היתר.

המינהל דרש מהמוכר להמציא היתרים לבניית המבנים או להרוס את המבנים בגינם אי אפשר לקבל היתר. המינהל ציין עוד, כי הוא שומר על זכותו לדרוש "דמי שימוש" עבור השימוש במבנים בעבר, בהתאם לחוות דעת עדכנית של שמאי.

בעל הנחלה, שעולמו התהפך עליו ברגע, פנה לבדיקת הנושא במינהל ובוועדה המקומית לתכנון ולבנייה. להפתעתו הרבה גילה, כי אכן לא קיימים כלל היתרי בנייה למבנים ולבתי המגורים בנחלה וכן לחממות.

בצר לו, פנה המוכר לסיוע של אדריכל על מנת שיוציא עבורו היתרים. לאחר בחינת המצב התכנוני מצא האדריכל, כי יש בעיה בקווי בניין, בניגוד לתכנית בניין עיר (תב"ע) וכן במרחק בין המבנים. מסקנת האדריכל הייתה, כי על מנת להכשיר את בתי המגורים בהיתר יש להרוס חלק מהבתים, להרוס את המחסן הבנוי על קו הגבול עם השכן ולבנות ממ"ד שעלותו כ-100 אלף שקלים.

סך כל עלות העבודות, לרבות הוצאות נלוות ותשלומים למינהל מקרקעי ישראל בגין שטחי מגורים העולים על 160 מ"ר, נאמדו ב-800 אלף שקלים. הודעה זו הפתיעה את המוכר כרעם ביום בהיר ושיבשה את כל תכניותיו ביחס לתמורה שתיוותר בידיו לאחר מכירת הנחלה, לצורך הקיום עד סוף ימיו. יתרה מזאת, הוא מצא עצמו מפר סעיף יסודי של ההסכם עם הקונה ובסיכון לתשלום פיצוי מוסכם שגובהו יותר מחצי מיליון שקל.

לאחר בדיקה שערכנו נמצא, כי לא בוצעו בדיקות כנדרש ביחס להיתרי הבנייה בטרם ביצוע העסקה, וזו אחת הסיבות לחתימת הסכם שאינו משקף את המציאות ומעמיד את המוכר בסיכון רב.

לאחר חקירה של הנושא התכנוני בוועדה המקומית ובמינהל, ובחינת המסמכים שהומצאו על ידי המוכר, החלטנו לבקש מהמרכז למיפוי ישראל תצלומי אוויר של הנחלה שצולמו לפני 1965 (כלומר, בטרם נכנס חוק התכנון והבנייה לתוקף).

לבסוף, הגיעה הישועה מהמרכז למיפוי ישראל. הומצאו למוכר תצלומי אוויר מ-1964, ולשמחתו הרבה התברר, כי המבנים הבנויים עד היום בנחלה קיימים באותם תצלומים באותו מצב שבו הם נמצאים כיום.

כעת נסביר: מכיוון שחוק התכנון והבנייה נכנס לתוקף ב-1965, על מבנים שנבנו לפני כן לא התאפשר לקבל היתרים בהתאם לחוק. לכן, כאשר מתבצעת עסקה בנחלה, יש לבחון האם קיימים היתרים למבנים הבנויים בנחלה, הן במינהל והן בוועדה המקומית. אם לא נמצאו היתרים, יש להזמין תצלום אוויר מהמרכז למיפוי ישראל, כדי לבחון האם המבנים היו קיימים בטרם החוק נכנס לתוקף. אם יתברר שהמבנים קיימים בתצלום האוויר ולא בוצע בהם כל שינוי עד היום, יהיה אפשר לבצע את העסקה, ללא כל חשש, משום שהוועדה המקומית וגם המינהל לא יוכלו לדרוש את הוצאת היתרים.

תצלומי האוויר הובילו לכך שהעסקה הושלמה בהתאם להתחייבות המוכר בהסכם ומבלי שנגרם לו כל נזק כלכלי.

הכותב עוסק באגודות שיתופיות ובמינהל מקרקעי ישראל

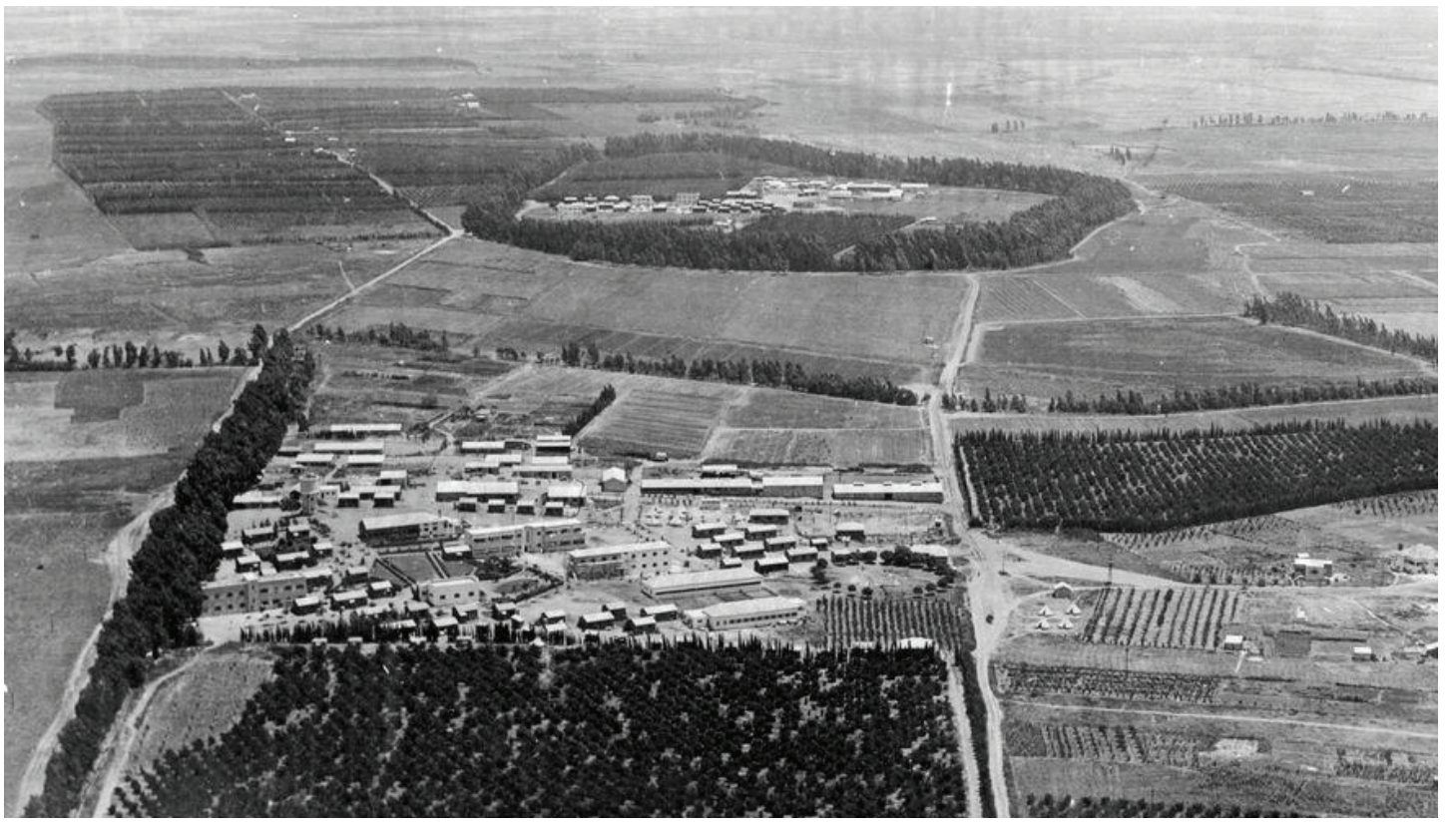

צילום אוויר. תמונה מהמרכז למיפוי ישראל הבהירה את המצב צילום: ארכיון עין החורש, מתוך אתר פיקיוויק

אין אמת בפרסום

חבר מושב ברקת, שסיים את תפקידו כיו"ר הוועד, ישלם פיצויים בסך 50 אלף שקלים ליועץ להנהלת חשבונות במושב על דברי לשון הרע שפרסם במכתב. 15 אלף שקלים נוספים ישלם הנתבע על הוצאות משפט

צילום: אפרים דומב

עו"ד איתן מימוני

אדם ששימש יושב ראש ועד מושב ברקת הפיץ מספר ימים לאחר התפטרותו מכתב לכל תושבי המושב, שבו מפורטות הסיבות להתפטרותו. מי שכיהן כיועץ המושב לראיית חשבון והנהלת חשבונות טוען, כי במכתב זה פורסמו נגדו דברי לשון הרע והוא תבע את יו"ר הוועד לשעבר לדין בבית משפט השלום בתל אביב.

לטענת התובע, ב-29 ביוני 2007 שלח הנתבע מכתב אל כל חברי המושב, ואף לגורמים מחוץ למושב עמם היה התובע בקשרים מקצועיים ועסקיים, אשר תוכנו מהווה דברי לשון הרע כנגדו.

לדברי הנתבע, בפרסום המכתב ביקש להביא לידיעת תושבי המושב את השתלשלות האירועים שהובילו להתפטרותו, ולא התכוון להאשים את התובע בהתפטרותו, אלא הזכיר, כי זו רק אחת הסיבות להתפטרותו. לדידו, לא היה במכתב משום לשון הרע, אלא ביקורת לגיטימית והבעת דעה.

בנוסף, מציין הנתבע, כי מכיוון שהיה נבחר ציבור במשך 22 שנה הוא חש חובה ואחריות לדווח לציבור המושב על הנעשה בכספיהם ולא לתת יד להתנהלות בלתי-תקינה.

כבוד השופטת חנה ינון פסקה, חד-משמעית, שדברי הנתבע במכתבו אל הציבור המתייחסים לתובע הם לשון הרע, משום שיש בפרסום המכתב כדי להשפיל ולבזות את התובע. לפי בית המשפט, המכתב מציג את התובע כרואה חשבון חסר אחריות, רמאי, רשלן ובלתי-מקצועי, טענות שפרסומן פגע במשלח ידו, ולכן הן הפצת לשון הרע, בהתאם להגדרותיו בחוק.

הנתבע פרס בפני בית המשפט את טענותיו להגנתו, ובניינן קבע בית המשפט, כי היות והנתבע ייחס לתובע, בין היתר, עבירות פליליות, כגון מרמה, הטעיה, הוצאת כספים במרמה ושלא כדין וביצוע פעולות תוך ניגוד אינטרסים, נדרשת ממנו רמת הוכחה רבה ביותר להוכחת אמיתות הפרסום, אולם הוא לא עמד בה.

בית המשפט ציין, כי לכל היותר, הוכיח הנתבע כי היו מקרים שבהם ייתכן שהתובע שגה בשיקול הדעת המקצועית או נתן עצה לא-מוצלחת, אולם החשדות שהועלו כנגדו לא הוכחו במידה הנחוצה, ולכן הגנת אמת הפרסום אינה עומדת לזכות הנתבע.

ב-5 בפברואר 2013 התקבלה התביעה בבית המשפט, שהורה לנתבע לשלם פיצויים בסך 50 אלף שקלים לתובע. בנוסף, הנתבע נדרש לשלם הוצאות משפט בסך 15 אלף שקלים.

הגפרורים נשלפים, הנייר מוצת והעצים נדלקים, האש עולה מעלה-מעלה לקול תשואות ההתפעלות של הסובבים. כולם - מבוגרים כילדים - חוגגים את "חג שריפת הגזם", ל"ג בעומר. ובכל זאת, על שום מה?

מדורות השבט

צביקה סקורצרו, מושב אומץ
Zvicka@013.net.il

בימים האחרונים, כמו בכל שנה בעיצומו של אביב, ילדינו אחוזי תזזית. טרקטורים עם עגלות, עגלות מאולתרות ואפילו עגלות סופר נעות הלוך ושוב בשבילי הכפר כשהן עמו־סות לעייפה בקרשי בניין, בענפי גזם, בציוד משרדי ישן ובעוד מרעין בישין שמהם אפשר להפיק, ומוטב לזמן ארוך ככל האפשר, את המדורה הכי מוצלחת.

קבוצות–קבוצות, בדרך כלל על פי גיל ושכבות בית ספר, "חורשים" הילדים את המושב ואינם משאירים מאחוריהם פירור אחד לפליטה, שיש לו פוטנציאל להידלק. אפילו אנחנו, ה"גדולים", משקיעים מאמץ מיוחד ומתארגנים כיאות ל.. "חג שריפת הגזם" (השם ראוי לפחות עד שיוחלט לצקת בו תוכן מעבר לזלילה ולרכי־לות על כיסאות הים שסביב המדו־רה).

בחלוקת תפקידים מאורגנת – מי אחראי על החומוס, מי על השתייה, מי על הקפה, הכול מתוקתק כאי־לו על פי נוהל קרב מסודר לקראת פשיטה נועזת בעורף האויב.

והנה מגיע הערב הגדול. חצובות הקרשים עומדות הכן, כל קבוצה מול ערמת הגזם שבה השקיעו את מיטב מרצם, מחשבתם, זריזותם וא־גלי הזיעה הניגרים ממצחם. הגפרו־רים נשלפים, הנייר מוצת והמדורה נדלקת, האש עולה מעלה–מעלה לקול תשואות התפעלות הסובבים, וכולם מתרוצצים. הילדים צוהלים סביב המדורה, ההורים מודאגים סביב הילדים. עשן סמיך ורך כשמיכת פוך נעימה עוטף את המושב וכולם מגני־בים מבט לצדדים ובודקים בחשאי: של מי יותר גדול?

גם לנו כילדים הייתה מדורת ל"ג בעומר שנהגנו להדליק בחלקת האד־מה שנמתחה מהצרכנייה לעבר ביתה של משפחת שיקלי, בחול הרך שכל כך אהבתי ממשחקי ההקפות. אז היו שם רק מחסן התערובת הגדול, המחסן ששימש למיון הירקות, הצרכנייה של אליעזר ועמודי קשירת הסוסים בקו־טר שישה צול שהוצבו בסדר ובמרווו־חים המתאימים לחניית סוס ועגלה בסמוך לעץ הדומים הגדול ועלתה בהם חלודה כהה. במרחק מועט משם הייתה המחלבה של שמיליקה החלבן, שמזמן כבר איננה ועל חורבותיה נב־נתה "המחלבה הישנה", שהיא בעצם חדשה.

את איסוף העצים התחלנו שבוע לפחות לפני הלילה הגדול. אספנו המון עצים וקרשים, שהוצבו בשני ריכוזים: אחד ישמש כמדורה מרכז־ית והאחר יעמוד לצד גומחת מאכלי השריפה.

ליד העצים תמיד דאגנו להוסיף צמיגים למצבי חירום של סיומם בטרם עת, שהיו בוערים המון ומוצי־אים עשן סמיך שלפעמים כיסה והס־ריח את כל המושב בריחו השחור עד שמישהו היה צועק עלינו שנוציא את הצמיגים מהאש, ותמיד היה מישהו... אהבנו נורא, ראינו בזה אתגר, להיש־אר במדורה עד הזריחה שעלתה מעל הבית של שיקלי והפרדס המזרחי.

בלילה היינו שרים שירים של קומזיץ, מהרפרטואר שהכרנו כיל־דים וכלל שירי פלמ"ח, שושנה דמרי ויפה ירקוני, לצד שירים "חדשים" שקדמו למלחמת ששת הימים, והיו לא מעט. אכלנו תפוחי אדמה שרו־פים וגנבנו בקבוקי קריסטל ממחסן הפח המצ'וקמק בצרכנייה של אליע־זר, שאף פעם לא הצליח לסגור אותו ביעילות.

שולם היה מכניס יד ושולף ואם היה יוצא משהו מעניין היינו מסתפקים בו. אם לא, אז שולם היה נכנס דרך הפינה, נעלם בתוך המחסן וחוזר עם שלל עצום של בקבוקי בירה שחורה וקריסטל בכתום, בירוק, בצהוב וב־שחור. אני לא הרגשתי נוח עם זה, כי חשבתי ש"לסחוב" מהמחסן זה בעצם לגנוב, מה שממש הפחיד אותי, אז רק שתיתי.

> **מדורות הודלקו על ראשי הרים נבחרים וידועים כדוגמת הסרטבה, מצוק עכברה, הר מירון ואחרים. המידע שהועבר התייחס לקביעת מועדי תחילת וסוף חודש והודעות שונות: גיוס כללי, בקשה לתגבור כוחות, ניצחונות ובעיות**

ילדים סביב מדורת ל"ג בעומר. בלילה היינו שרים שירי קומזיץ צילום: אמיר מאירי

ממתי מדליקים מדורות?

דבר קטן אחד כולנו שכחנו. האם מישהו מאתנו יודע על שום מה? מדוע בעצם אנחנו מדליקים מדורות? למה ומתי החלה מסורת מוזרה זו להיות חלק ממנהגי העם?

מספר תשובות מוכרות לנו. אחת מתייחסת לשימוש במדורה כצי־נור להעברת מידע – פתרון טכני קל ומהיר, תוך קביעת נהלי הדלקה והסתרה מוכרים ומוסכמים מראש: בלילה בעזרת אור המדורה וביום על פי תפוקת העשן.

מדורות הודלקו על ראשי הרים נבחרים וידועים כדוגמת הסרטבה, מצוק עכברה, הר מירון ואחרים. המי־דע שהועבר התייחס לקביעת מועדי תחילת וסוף חודש והודעות שונות: גיוס כללי, בקשה לתגבור כוחות, ניצחונות, בעיות וכו'.

סברה אחרת קשורה ברבי עקיבא ו–ב–24 אלף תלמידיו. ימי ספירת העומר הם ימים של דין, על פי המסו־רת, והתנהגותנו בימים אלה קובעת את גורלה של התבואה בשנה הבאה.

האמונה גורסת, כי הקב"ה חפץ לראות את עם ישראל חי באחדות ובאהבה, אולם כאשר הוא רואה שהשפע גורם לנו שעמום, שממנו צומחות מחלוקות ומריבות, הוא מונע מאתנו ברכה זו על מנת שנתעסק בפרנסה ולא במד־נים ובמחלוקת. לרבי עקיבא היו 24 אלף תלמידים – כולם היו גדולים בתורה, אולם לא נהגו כבוד זה בזה, ולכן כולם מתו במגפה בתקופה זו של ספירת העומר.

כאות אבל לאובדן הגדול של עם ישראל, שנגרם עם מותם של תל־מידי חכמים רבים כל כך, נוהגים במנהגי אבלות שונים בימי ספירת העומר: אין מסתפרים ומתגלחים, אין מקיימים חופה, ממעטים בשמ־חה ונוהגים שלא לשמוע מוזיקה או ללבוש בגד חדש. בי"ח באייר, "היום שלושה ושלושים יום לעומר, שהם ארבעה שבועות וחמישה ימים" (מתוך נוסח ספירת העומר), פסקה המגיפה, שכילתה בתלמידיו של רבי עקיבא.

סברה נוספת לקיום מנהגי ל"ג בעו־מר מתקשרת לרבי שמעון בר יוחאי. חמישה תלמידים הצליח להעמיד רבי עקיבא אחריו על אף האיסור המוחלט שקבע הקיסר הרומי אדריאנוס, אשר אסר יצירת המשכיות רבנית בקרב היהודים מתוך הבנה, כי העברת התו־רה לדורות הבאים תיפסק עם קטיעת השרשרת של סמיכת רבנים. גזרה חמורה זו, שבה הציבור התורני לא היה יכול לעמוד, פגעה בצורך בקבי־עת רבנים הנחוץ לשמירה על נשמת אפה של היהדות.

מיום אבל ליום שמחה

רבי שמעון בר יוחאי נולד להו־ריו שרה ויוחאי לאחר שנות עקרות ארוכות ושמו "שמעון", כי שמע ה' לקול תפילותיה של אמו. אחד ממו־ריו, רבי יהודה בן בבא, הצליח לסמוך חמישה תלמידים לרבנות וביניהם גם שמעון בר יוחאי במקום נסתר בין ההרים, בין אושא לשפרעם.

המעשה התגלה לרומאים, אשר מיהרו לשלוח חיילים על מנת לל־כוד אותם ולהורגם. רבי יהודה בן בבא המריץ את תלמידיו להימלט על נפשם ולהציל את התורה. הוא עצמו לא היה יכול לברוח בשל גילו המבוגר ולכן נותר במקומו. הרומאים, שהבינו כי איחרו את המועד, כילו בו את זעמם ורצחו אותו באכזריות.

במשך 13 שנים מחייו שהה רבי שמעון עם בנו אלעזר במערה, כשהוא מסתתר מעונש המוות שנגזר עליו על ידי הרומאים. בשנים אלה עסקו הוא ובנו בלימוד התורה וסודותיה.

ביום השלושים ושלושה לעומר, בי"ח באייר, שנת ג' אלפים תתק"כ (160 לספירת הנוצרים), נפטר רבי שמעון בר יוחאי. על פי רצונו, הפך יום פטירתו ליום שמחה, הודיה והדלקת מדורות, המהוות כעין נרות זיכרון לרשב"י.

כשאנו לומדים פרקי היסטוריה של עמנו, ראוי לנו כי נזכור את משפטו האלמותי של יגאל אלון, שאשוב ואז־כירו גם כאן: "עם שאינו יודע את עברו, ההווה שלו דל ועתידו לוט בערפל".

האם המעגל, שמזוהה כל כך עם נהלל, הוא מחסום בפני בניית בתים לנינים ולצאצאים של המייסדים? תושבי נהלל חלוקים בדעותיהם על הרחבת המושב. בפועל, תכנית ההרחבה אושרה בוועדות התכנון ב-2005, אבל מינהל מקרקעי ישראל אינו מוכן לתת להם את הקרקעות ודורש תשלום עבורן. בית המשפט העליון קבע: עליכם להתפשר

חסומים, 360 מעלות

נהלל בשנת 1939. נוצר על פי תכנית של האדריכל ריכרד קאופמן. הוצע לאונסק"ו כאתר מורשת עולמי צילום: מתוך ארכיון נהלל

חני סולומון

מה שהתחיל כרעיון ייחודי בארץ ובעולם, בניית יישוב שצורתו עיגול ותוכנו אידיאלים של שוויון והתחשבות באדם, הפך לבעיה מרכזית של הדור הרביעי במושב העובדים הראשון בארץ, נהלל. הנינים של מייסדי היישוב רוצים להמשיך את שלשלת הדורות בעיגול הנהללי המפורסם, אבל התפתחות המושב, ששימש דוגמה ומופת במרבית מ-92 שנותיו, נעצרה בשנים האחרונות בגין מחלוקת בשאלת ההרחבה.

כ-800 תושבים בנהלל (מתנועת המושבים) והם מתגוררים ב-210 בתי אב – לרוב, שני בתי אב הוקמו על כל אחת מ-75 הנחלות החקלאיות, כלומר כ-150 בתי אב, ועליהם נוספים תושבי המושב, בני הדורות הרביעי והחמישי למייסדים, שבנו את בתיהם על 60 מגרשים שאינם חקלאיים.

הצעירים ובני משפחתם לוחצים והנושא מתגלגל משנה לשנה, כבר 15 שנים, ואף הגיע לבית המשפט – מושב נהלל נגד המינהל, שאינו מאשר את התכנית המוצעת להרחבת המושב. התכנית כבר אושרה בשנת 2005 על ידי ועדות התכנון, המושבניקים יצאו וידם על העליונה בבית המשפט המחוזי, אך המינהל ערער לבית המשפט העליון והמשפט טרם הגיע לסיומו.

יישוב המבטא את רצון מתיישביו

כבר יותר מ-90 שנים מתנהלים בנהלל החיים בעיגול, שנוצר על פי תכניתו של ריכרד קאופמן, שהיה אדריכל חברת "הכשרת היישוב" ו"המחלקה להתיישבות" של ועד הצירים. קאופמן תכנן את בניית המושב, וביישום תכניתו הפך נהלל לסמל מיוחד לבנייה בסגנון בלעדית ואף הוצע לאונסק"ו כאתר מורשת עולמי.

בארכיון הציוני המרכזי בירושלים נשמרת מפת התכנון המקורית של קאופמן משנת 1922 בחדר המפות, שבאחריות נחמה קנר. התיעוד של התכנית מראה כוונה לבנות יישוב המבטא את רצון מתיישביו הראשונים של נהלל בשוויון, והצורה הייחודית נועדה לענות על צורך אחר, חשוב לא פחות: ביטחון. על פי רצון המייסדים, העיגול נועד ליצור שוויון בין כולם ולכן, לכל משק נקבע מרחק שווה מן המרכז. כתוצאה מהסימטריה המעגלית, נוצר שוויון בגודל המשקים של המתיישבים.

החיים במושב העובדים הראשון, שהוקם מתוך אידאולוגיה שדגלה במיזוג בין הפרט לכלל, התנהלו באופן דומה מן המרכז החוצה או מן ההיקף פנימה: בטבעת החיצונית לעיגול הוכשרו החלקות החקלאיות ואזור המגורים נבנה לפי התכנון בחזית החלקה, על היקפה של הטבעת הפנימית. בחלקו הפנימי של המעגל נבנו מוסדות הציבור, ומגוריהם של עובדי הציבור.

הקמת נהלל הייתה הצלחה גדולה בזמנו, ובעקבותיו הוקמו מושבי עובדים נוספים, אך צורתו נשארה בלעדית, למרות שקאופמן הגה והוציא לפועל, כמבצע יחיד כמעט, את המערך התכנוני של מושבים וקיבוצים רבים בארץ, וביניהם כפר יהושע, כפר יחזקאל, בית שערים, מושבי עמק חפר ואחרים. האדריכל קאופמן ניסה זאת רק פעם אחת, אבל מה חושבים המושבניקים הוותיקים והצעירים במושב בעל הצורה המיוחדת על החיים בעיגול?

בדרך לאספה ב"גבעת הכיבוש"

בנימין (בניה) זרחי, בן 97, היה ילד בן חמש כשהוריו זרח וציפורה זרחי זכרם לברכה הגיעו מבאר טוביה לנהלל. הוא זוכר עדיין את המעמד שבו הכריזו על אישור תכניתו של קאופמן: "זכור לי שבערב חג הסוכות תרפ"ב (1921) נלוויתי לאבא בדרכו לאספה ב'גבעת הכיבוש'. נסענו ברכבת לחיפה, בתחנת הרכבת עלינו על משאית אשר הסיעה אותנו. גם היום, לאחר השנים הרבות, אני רואה שוב מול עיניי את הקהל הרב שקיבל את פנינו בתרועות שמחה של התרוממות רוח.

"כולם עמדו על מגרש קטן לרגלי גבעה, המכוסה חורש טבעי. לרגלי הגבעה הייתה שורה של עשרה אוהלים. בקצה המגרש היה עץ חרובים גבוה, בצלו עמד שולחן ושני ספסלים, עליהם ישבו שלושה אורחים. היו"ר הזמין את הקהל לשבת על האדמה, מול השולחן, ואת שלושת האורחים הזמין לשאת דברי ברכה.

"הראשון היה א"ד גורדון (שהיה המורה והמדריך של המתיישבים, לעמל כפיים ולעבודה בחקלאות, ח"ס). אפילו זכורה לי התחושה, כיצד דבריו נאמרו ביראת כבוד. שני המכובדים האחרים היו יוסף שפרינצק ויוסף אהרנוביץ', ששימשו כנציגי מפלגת 'הפועל הצעיר'".

לאחר סיום דברי המכובדים, "היו"ר פנה לקהל וציין שהוא יכריז על ארבעת החלטות המזכירות לאישור: א', השם המוצע למושב הוא 'נהלל', מקורו בספרי יהושע ובנחלת זבולון, השם אושר תוך תרועות שמחה. ב', הצעתו של האדריכל ריכרד קאופמן להקים את המושב בצורת מעגל-עיגול, כשהשטחים החקלאיים יהיו בקצה העיגול והמוסדות של המושב יהיו במרכז העיגול. נוסף לצורת העיגול, הוא תכנן תוואי לכביש שייסלל מהכביש הראשי למקום הקבע, מרחק של שני קילומטרים. ג', המהנדס ברויר, שהיה מומחה לניקוז ולייבוש ביצות, הגיש טיוטה מפורטת המראה כיצד ייובשו הביצות המקיפות את מקום הקבע. ד', היות והחורף קרב, הגשמים ינתקו את יישוב הקבע מהכביש הראשי, לכן העלייה ליישוב הקבע תהיה רק באביב הבא, ויש לאשר מועד זה. כל ההחלטות אושרו באותו המעמד".

מאז אותו יום היסטורי, זרחי גדל וצמח עם המושב. עשרות פרקים חשובים מהיסטוריה של נהלל וארץ ישראל שזורים בסיפור חייו. למרות גילו המופלג, הוא זוכר לספר אירועים בפרטי פרטים, ומודע לכל הנעשה גם כיום. לזרחי שלושה ילדים, שבעה נכדים וארבעה נינים.

בנימין (בניה) זרחי. "נהלל תהפוך למושב פרוץ לכל עבר"
צילום: חני סולומון

"הנכד שלי, צור זרחי ז"ל, היה מיועד להיות הבן הממשיך במשק. הכנו את הרפת המשוכללת בשבילו ולצערנו, הוא נפל במלחמת לבנון השנייה. כאבנו מאוד לאחר שגם אחי נחום זרחי ז"ל נהרג במלחמת העצמאות בקרבות לשחרור הנגב, אך צריך לקוות לימים טובים לחקלאות ולחקלאיה".

על התכנית המוצעת להרחבת נהלל הוא אינו מברך. "אני סבור שעקרונית, הרחבת המושב כפי שהוצעה היא בהחלט בעייתית. אפשר להבין שבעלי הנחלות מעוניינים להוריש לנכדיהם ולניניהם חלקת אדמה בנהלל, אך דווקא מושב זה, הבנוי בעיגול, מהווה את עיקר הבעיה.

"טענת המינהל מנמקת שמדובר בהקמת

יישוב חדש מאחר וצריך להקים תשתיות של מים, חשמל, ביוב, כבישים וכו׳. מה שמשתמע מפרויקט זה, שבמידה ויאושר, ההוצאות לממשו יהיו יקרות מאוד. כל החברים יצטרכו להשתתף בהוצאות, כולל אלו שלא מעוניינים.

"בעיה נוספת שאני צופה היא שנהלל תהפוך למושב פרוץ לכל עבר, והנוסעים בכביש טבעון–רמת ישי לכיוון עפולה או נצרת יקצרו בנסיעתם דרך המושב, כי דרכי הגישה להרחבה יהיו זמינות יותר, דרך השדות. מאחר והמעודדים להוטים ליישם את נושא ההרחבה, כך שהם אינם ערים מספיק להסתכל על כל התמונה השלמה, ימים יגידו ויכריעו בנושא".

"לא נפרוץ את העיגול"

אלעד בצר (60) הוא מזכיר המושב כחמש שנים, גם אביו שימש בתפקיד. רעייתו היא נכדתם של בני הזוג דיין, שמחלציהם יצאו רבים ומוכרים. אלעד מתנדב בהדרכת מושבי העולים בנגב, כחברים רבים מנהלל שיצאו ממשקיהם בשנות ה–50׳ לעזור למושבים החדשים.

בצר מגולל את הבעיות עם המינהל, המעכבות את היציאה לדרך של אחת מ–12 התכניות שהוצעו בזמנו לוועדות התכנון, להרחיב את המושב ב–75 נחלות חקלאיות, ואושרה עוד בשנת 2005. "לא הייתי ממליץ למתכנני ערים לתכנן יישוב עגול כנהלל, למרות שבחיי היום–יום זה שוויוני ונוח, אך מבחינה תכנונית להמשך, צורת העיגול עצרה את נהלל מלגדול ולקלוט את דור ההמשך.

"היה ניסיון ברור השני להתפתח בתוך הנחלות והיה מספר משקים לא קטן, שבהם נשארו שני בנים מבני הדור השני, אבל כאשר לאחר שנים התבגר הדור השלישי, כל אותם ׳המשקים הכפולים׳ הופרדו על ידי רכישת נחלה ממשפחות, שלהן לא היה דור המשך. ניסיון זה, של הגדלת המושב על ידי השארת שני בנים באותה נחלה, לא צלח".

לטובת הדור הרביעי, הוחלט על מציאת פתרון מתאים המכיל 12 חלופות, שהוצגו לוועדות התכנון. לבסוף, ב–05׳ נבחרה (ולא על ידי המושב) התכנית של הוספת עיגול, מעין טבעת רחבה שתקיף את היישוב, לצורך הגדלתו. "תכנית זו עברה את כל האישורים", אומר בצר, "אך מינהל מקרקעי ישראל אינו רואה עין בעין את הצורך של הגדלת היישוב ומציב למושב קשיים רבים".

למרות הכול, הוא מאמין שנהלל התגבר על משברים רבים במהלך קיומו יותר מתשעה עשורים, לכן הוא מאמין שגם על קושי זה הם יתגברו: "התכנית היא לא בדיוק הרחבה, אלא איוש נחלות ויצירת נחלות נוספות על ידי חלוקת הנחלות הקיימות. התכנית שהוגשה היא של אילן אייזן, שהוא אדריכל ומתכנן ערים, ובסופו של דבר, לא נפרוץ את העיגול, אבל נלמד לחיות אתו.

"למדתי רבות על נהלל מתוך ביקוריי בארכיון הציוני בירושלים, ביליתי שם עשרות שעות בחיפוש מסמכים הקשורים למושב, ביניהם מפת התכנון של קאופמן. מצאתי גם התחשבנויות על השקעות שעשתה נהלל בסלילת כבישים והכשרת קרקע, חתומות על ידי סבא שלי, ישראל בצר ז"ל, הסכמי חכירה על שטחי הקרקע של נהלל משנות ה–30׳, ניירות עמדה המתכננים את נהלל ל–75 נחלות כפולות, עבור יותר מבן ממשיך אחד, ומסמכים נוספים".

בארכיון הציוני, שממנו קיבלנו עזרה רבה במציאת המפות המקוריות של המושב, שמורים מסמכים והתכתבויות המעידים על ההתנהלות של נהלל מול קרן קיימת לישראל ומול בנק אנגלו פלסטין. לדוגמה, שמור שם מכתב שנשלח מקק"ל למושב באר טוביה, ובו מפצירה קרן קיימת במושב לשלם דמי חכירה ומביאים כדוגמה את המושבים נהלל וכפר יהושע, שלהם נחלות כפולות והם משלמים ברצון.

"התמונה המתגבשת מעיון במסמכים", טוען בצר, "היא שהמושבים הוקמו על ידי המתיישבים, וההשבחות וההשקעות שעשו המתיישבים הן כפולות ומכופלות מאשר מחיר הקרקע באותן שנים. הדבר דומה לאדם שקיבל צמיג ישן ולאט–לאט, בכוחות עצמו ובמשך דורות, בנה סביב גלגל זה טרקטור שלם ועכשיו, אחרי אר־בעה דורות, מגיע המינהל שאין לו שום קשר לאותו גלגל ובטענה שהוא מייצג את שוב, לצורך הגדלתו. "תכנית זו עברה את כל האישורים", אומר בצר, "אך מינהל מקרקעי ישראל אינו רואה עין בעין את הצורך של הגדלת היישוב ומציב למושב קשיים רבים".

למרות הכול, הוא מאמין שנהלל התגבר על משברים רבים במהלך קיומו יותר מתשעה עשורים, לכן הוא מאמין שגם על קושי זה הם יתגברו: "התכנית היא לא בדיוק הרחבה, אלא איוש נחלות ויצירת נחלות נוספות על ידי חלוקת הנחלות הקיימות. התכנית שהוגשה היא של אילן אייזן, שהוא אדריכל ומתכנן ערים, ובסופו של דבר, לא נפרוץ את העיגול, אבל נלמד לחיות אתו.

"למדתי רבות על נהלל מתוך ביקוריי בארכיון הציוני בירושלים, ביליתי שם עשרות שעות בחיפוש מסמכים הקשורים למושב, ביניהם מפת התכנון של קאופמן. מצאתי גם התחשבנויות על השקעות שעשתה נהלל בסלילת כבישים והכשרת קרקע, חתומות על ידי סבא שלי, ישראל בצר ז"ל, הסכמי חכירה על שטחי הקרקע של נהלל משנות ה–30׳, ניירות עמדה המתכננים את נהלל ל–75 נחלות כפולות, עבור יותר מבן ממשיך אחד, ומסמכים נוספים".

בארכיון הציוני, שממנו קיבלנו עזרה

אריק נחמקין, בנו, נכדו ונינו. "כשהמוטו הראשי היה שוויון, אף אחד עדיין לא חשב על ההתרחבות" צילום: חני סולומון

> ב-2005 נבחרה (ולא על ידי המושב) התכנית של הוספת עיגול, מעין טבעת רחבה שתקיף את היישוב, לצורך הגדלתו. "תכנית זו עברה את כל האישורים", אומר אלעד בצר, "אך מינהל מקרקעי ישראל אינו רואה עין בעין את הצורך של הגדלת היישוב ומציב למושב קשיים רבים"

הגוף שסיפק לנו את הגלגל, רוצה שנקנה את הטרקטור במחיר מלא. בינתיים, עד שנקנה טרקטור זה, אינו מרשה לנו לנהוג בטרקטור ולהשתמש בו.

"לאחר שבמשך שמונה שנים קידמנו יחד עם מינהל מקרקעי ישראל תכנית לא–פשוטה ליצירת ראשי הנחלות החדשות, סוף–סוף קיבלה התכנית תוקף. ואז החליט המינהל, שהנחלות החדשות המחלקות את הנחלות הוותיקות לחצי יוצאו למכרז. בצער רב, לאחר שכל ניסיונות הפשרה לא צלחו, הוגשה תביעה משפטית נגד המינהל, כדי שיקיים ההחלטות הקיימות ויאפשר לאייש את הנחלות.

"הגשת התביעה הייתה קשה מאוד לנהלל, ההרגשה הייתה כאילו בן תובע את אביו. אבל האמת שהמינהל הרוויח ביושר את התביעה הזו. בית המשפט המחוזי מצא שנהלל צודק, ופסק לטובת נהלל. שוב נעשו ניסיונות למצוא פתרון, אבל המינהל מערער לבית המשפט העליון. בית המשפט העליון אף הוא מבין שהצדק עם נהלל, ושולח את המינהל להתפשר, אך בשלב זה, כאשר המשפטנים הם הנשלחים להתפשר עם תושבי המושב, סיכויי הפשרה לא–גבוהים.

"היחס שמקבל המושב מפקידי המינהל לא הוגן ולא רציונלי, ואפילו נקמני, במידה מסוימת. יש אף לציין, שעמק יזרעאל נמצא באזור פיתוח ב׳, על פי החלטת ממשלה. גם זה יכול היה לשמש סולם למינהל להגיע לפשרה, אך לצערי, לא כך הדבר".

בצר מסביר, שהסוגיה המשפטית העיקרית היא שאגודת נהלל בדעה שיש לאייש את כל הנחלות במסגרת חוזה בר רשות, כמקובל בהתיישבות בכל הארץ. "אך המינהל לא מסכים להמשיך לאייש בדרך זו, ודורש לתת לנו נחלות מהוונות, אך בינתיים, המינהל לא ערוך מבחינת חוזים מתאימים. זה מוצר שעדיין לא קיים והעלויות הכספיות גבוהות מאוד. מה עוד, שזה לא תואם את פסיקת הזיכוי של אגודת נהלל בבית המשפט המחוזי.

"הציבור הנהללי כמובן מעורב בצמתים חשובים בהקשר לעניין. לאחר כל דיון משפטי, יוצא מייל לחברים המסביר את מצב העניינים. גם הצעירים מאוד מעורבים, והם הלוחצים לסיים העניין. חלקם רק התחתנו עם תחילת הפרשה, היום יש להם שלושה ילדים ויותר".

אלברט איינשטיין הגיע לבקר

רחל כפרי חוגגת את יום הולדתה מדי שנה עם נהלל. "כבתם של המייסדים צבי ורבקה ליברמן ז"ל, הזיכרונות שלי מוביל אותי צעד אחר צעד עם התפתחות המושב. בנהלל הקמתי משפחה, שכלתי את בעלי הראשון יצחק ז"ל, שנהרג במלחמת השחרור בלטרון.

"נישאתי בשנית לאמן ולפסל מרדכי כפרי ז"ל, ילדתי חמישה ילדים, כיום יש לי 14 נכדים והנין השמיני בדרך. הזיכרונות שלי עם נהלל והחיים כאן הולכים אתי תמיד. אני זוכרת את הימים הראשונים שנחשבו, בדיעבד, לחיים בתנאים קשים במיוחד, עת בנו את הרפת במשק, אנו ישנו בפינה ברפת. הייתה לנו מיטת ברזל, ומתחתיה שיחקנו אחותי ואני עם בובות מסמרטוטים. פעם נרדמתי, ועכברוש נשך אותי באוזן. הביאו אותי לד"ר מלכין, שנתן לי סוכרייה עטופה בנייר זהב, שהיה משהו נדיר לקבל.

"זכור לי שסיפרו לנו שבשנת 1923 אלברט איינשטיין הגיע לבקר במושב הצעיר והוא התפלא איך המתיישבים גרים באוהלים ודואגים לבעלי החיים שלהם יותר מלעצמם, במיוחד לפרות. כל השטח סביב לנהלל היה שומם, אפילו עפולה עוד לא הייתה. מפליא היה לראות את האורות של נושאי הפחמים באום אל פחם הרחוקה, חיינו התנהלו עם ששיות ׳לוקס׳".

כפרי זוכרת פרטים נוספים על תחילת ההתיישבות במושב: "מעניין לדעת שמיקום המשק בעיגול נקבע בהגרלה. היו מספר חברים שהיו בני אותה משפחה, וביקשו להתגורר בשכנות. לימים, נראה לי שהעיגול הגביל אותנו מכמה בחינות ואפילו מבחינה רוחנית, כי לעתים, חיינו בתוך בועה. לא תמיד ראו מה מעבר לבועה".

כשהיא מדברת על ההווה עם מבט לעתיד, טון הדיבור שלה משתנה. כל ההסדר במשקים אינו נראה לה הוגן, במיוחד למי שיש כמה ילדים שרוצים להמשיך לחיות במושב: "רק ילד אחד יכול להישאר במשק, והאחרים צריכים לצאת ולחפש מקום אחר. כיום, במשק שלנו נשאר בני עמיצור, ובן נוסף, עודד, רכש בית במרכז המושב. לגבי פרויקט ההרחבה, אני מאוד בעד, כבר היו צריכים לעשותו מזמן. ככל שמחכים ההוצאות רק יגדלו, ואנו רוצים שהילדים יחזרו למושב".

כולם שווים, על המפה

"כילדים חיינו במושב הצעיר, ותמיד מצאנו היכן לשחק", נזכר חוזק׳ה ירדנאי, בן 90 שנים כמעט. הוא נולד בחורף, בצריף הראשון בנהלל, ורצפתו הייתה אדמה. באותו זמן, שאר החברים עוד התגוררו באוהלים. ממרומי גילו, ירדנאי רואה בזיכרונו את הצריפים שנבנו להם ועליהם הונחו גגות מפח, כך שבקיץ היה לוהט בפנים. "ליד כל צריף ניטע עץ, לנו היה עץ תות שחור, שגרם לצל וקירור המקום. מאוחר יותר, החלה בניית הבתים, בשנת 1933. בתקופת המעבר בין האוהלים לצריפים היה צורך לנקז את המים בשטח הביצות".

לירדנאי יש מספר השגות לגבי קיום עקרונות השוויון בנהלל. לדעתו, החיים בעיגול נועדו לבטא אידיאל יפה וטוב, "אך בפועל, אני טוען שלא היה שוויון מוחלט. החלק המערבי היה טוב יותר: בניקוז, במשב הרוח, בכיוון השמש ועוד, לעומת הצד המזרחי שהיה פחות טוב,

<<<

במיוחד בעניין השמש, שהייתה קופחת במשך רוב שעות היום.

"העיגול היה תמיד הסמל המיוחד של נהלל. מעבר להתנהלות החיים השגרתיים, היו מתקיימות בו תהלוכות ותחרויות ספורט, בין החצי המערבי למזרחי. אהבתי לראות את תחרויות משיכת החבל, אך השיא בעיגול היה במיוחד בתחרויות בחג שבועות. כל שכונה ארגנה עגלה יפה ומקושטת עם מיטב התוצרת החקלאית. העגלות נסעו סביב העיגול והחברים, מקטן עד גדול, היו מריעים ומעודדים עד שהשופטים הכריזו על העגלה הנבחרת ולאיזה שכונה היא שייכת.

"זיכרונותיי מהעיגול הנהללי טובים, וחבל מאוד שהגענו למצב של הקפאה בנושא ההרחבה, במיוחד שסביב, במושבים אחרים, דור הצעירים גר כבר מזמן בהרחבות. זה עושה משהו בלב".

אריק נחמקין, דור שני למייסדי המושב רחל ושמעון נחמקין ז"ל, שימש בעבר בתפקידים צבאיים וציבוריים רבים: שירות בהגנה ובצה"ל, מזכ"ל תנועת המושבים בשנים 1970 עד שנת 1981, חבר כנסת מטעם המערך (1981–1988) ובשנים 1984–1988 כיהן כשר החקלאות וכיו"ר מועצת מינהל מקרקעי ישראל. לנחמקין שלושה ילדים, 11 נכדים ו–16 נינים, בתו עמליה היא הבת ממשיכה במשק.

"ראשית, אני רוצה לפתוח בסיפור הקשר המקרי שלי עם האדריכל קאופמן. בשנות ה–70', באחת הנסיעות שלי במונית לחיפה, התפתח ויכוח בין נהג המונית ואחד הנוסעים שעלה עם כלבו. תוך כדי שיחה, נודע לנוסע שאני מנהלל ואז הוא הזדהה כאדריכל קאופמן, ושאל אותי: 'אתם בנהלל בוודאי כועסים עליי, כי בעצם תכנון העיגול סוגר אתכם, ואתם לא יכולים להתרחב ולפרוץ'.

"אכן, בתחילת הדרך של החיים בעיגול, כשהמוטו הראשי היה שוויון, אף אחד עדיין לא חשב על ההתרחבות והדורות הבאים. ההתעוררות והמאבק עם המוסדות להרחבת המושב נמשכת כבר כ–15 שנים, וקשה לי לחשוב איך זה ייגמר. בינתיים, המחירים רק עולים ועולים, וזה יהיה כבר פרויקט לא כלכלי.

"כמי שהיה יו"ר מועצת מינהל מקרקעי ישראל, אני יודע היטב איך מתנהלים החלטות ואישורים לפרויקטים מסוג זה. למרות זאת, אני מקווה שהדור הצעיר יצליח בהוצאת התכנית לפועל, ונחזיק להם אצבעות".

"נהלל מוביל קדימה בכל דבר"

"עד לא מזמן עוד עבדתי בארכיון המושב במשך 25 שנים, ובשנים הראשונות עם עדינה לוין. זאת הייתה עבודה מרתקת", מספרת יזרעאלה בלוך (85), שהגיעה לנהלל בעקבות נישואיה ליוסף (בובל'ה) בלוך ז"ל. בנהלל ילדה חמישה ילדים, היא סבתא ל–16 נכדים וסבתא רבתא ל–12 נינים. הבן נשאר במשק כדור המשך.

מתוך עיסוקה לאורך חצי יובל, בלוך מכירה מסמכים רבים המתעדים את ההיסטוריה: "תמונות מהעבר תמיד מרגשות ומעוררות התפעלות מהדמויות, או מסמך מעניין, שדן למשל בגודל החלקה שיקבל עובד ציבור. היו מסמכים שאושרו ובכך קבעו מהלכי חיים".

היא לא נולדה במושב, אבל נהלל זכור לה היטב משנות חייה הראשונות: "כילידת כפר יחזקאל, אני זוכרת שתמיד אמרו לי שנהלל מוביל קדימה בכל דבר, אפילו במספר המשקים – בכפר יחזקאל היו 60 משקים, לעומת נהלל שהיו לו 75 משקים. אך משהו השתנה בשנים האחרונות, בעקבות ההרחבות במושבים: לכפר יחזקאל נוספו כ–100 בתי אב חדשים ואילו נהלל נשאר בגבולותיו.

"לדעתי, צריך להמשיך לשמור את עקרונות המתיישבים הראשונים. ההתרחבות מאבדת מהאינטימיות ומהצביון הכפרי המיוחד של נהלל". מפעם לפעם, הייתה לה התרגשות גדולה, במיוחד כשנמצא מסמך לא–מוכר, כמו "אספות כלליות של החברים, שבהן החליטו החלטות חשובות ומשמעותיות. כאותה האספה שהחליטה שכל משק יקבל 80 דונם, זאת לא היה קביעה קלה. היו מתיישבים כמו חמי, ישראל בלוך ז"ל, שהציע שכל חבר יקבל 300 דונם, כדי שיוכלו להתפרנס בכבוד מהחקלאות, אך הצעתו נדחתה".

איל בצר, ראש המועצה האזורית עמק יזרעאל ויליד נהלל, קשור למושב מראשיתו: "סבתי וסבי, שפרה לבית שטורמן וישראל בצר, עלו עם ראשוני המתיישבים לנהלל. היום נכדיי גדלים במשק סבי וסבתי דבורה ושמואל דיין, שנמנו גם הם בין מייסדי המושב.

"נהלל הוא יישוב ייחודי מאוד מבחינת צורתו ומורשתו, לא לחינם ארגון אונסק"ו המליץ לשמר את העיגול כאתר מורשת עולמית. אין יישובים רבים כאלו בעולם. הרעיון של העיגול היה לדאוג לצדק חברתי, לדאוג לכך שכל החברים במושב יהיו במרחק שווה ממרכז הכפר, שבו שכנו מוסדות הכפר החברתיים והכלכליים: מרפאה, צרכנייה, מחלבה ועוד. קאופמן חשב שהעיגול הוא מושלם ואין צורך להגדילו או להרחיבו, הוא לא רצה שזה ייהפך לעיר.

"כשנהלל התחבט בנושא ההרחבה, נראה שהרעיון של קאופמן אכן סוגר את נהלל עד היום, ומקשה עליו את ההרחבה מבחינה תכנונית. לראיה, אפשר לראות שמבנה דומה לנהלל לא חזר על עצמו במושבים אחרים.

"עם זאת, בנהלל החליטו להתרחב על ידי יצירת עיגול נוסף ברדיוס רחב יותר סביב העיגול הקיים, כדי לשמור על המבנה המקורי של המושב וכדי להכפיל את מספר החקלאים במקום. אנחנו מקווים שהתכנית תצא לדרך בתקופה הקרובה וזו למעשה הגשמה של רעיונו של קאופמן, לשמר את נושא החקלאות. אני חושב שמבחינת שוויון ומבחינה סוציאלית, המבנה הייחודי של נהלל והעיגול המיתולוגי תרמו לשיתוף רב ולמימוש ערך השוויון".

שאול אלקנה (35), דור רביעי של המיסדים יוסף ויהודית אלקין ז"ל, שהגיעו לנהלל לאחר שייסדו את דגניה, פעיל בוועד הנהלת הכפר ומשמיע את קולם של הצעירים. בשבילו, החיים בעיגול הנהללי נחמדים ומעניינים. גם בנים ובנות מושב אחרים, בני דורו, חוזרים הביתה, למרות הצפיפות היחסית. "מי שמעוניין מוצא גם היכן לגור, גם אם באופן זמני בשלב זה. בואו נזכור, שלאחר ארבעה דורות, מן הסתם, כל המשקים בנהלל מכילים יותר מיחידת דיור אחת, כך שזה נותן מענה מסוים. כמו כן, צעירים אחרים קנו או שוכרים בתים מקצועיים המפוזרים באמצע העיגול.

"אמנם, עד לפני כעשור מצב חזרת הצעירים היה יחסית בשפל, אך בשנים האחרונות נהלל פורחת: נכון להיום, קיימים חמישה גני ילדים פעילים, ובהם קרוב ל–100 ילדים, רובם ילדי הדור החמישי, משחקייה פעילה ועוד. עובדה מעודדת, שיש כאן עתיד.

"לאחרונה, התחלנו אנו הצעירים להיבחר למוסדות ולהיות מעורבים בחיי הקהילה ובהחלטות שנקבעות בכפר, גם לגבי ההתרחבות. אני מאמין שרובנו בעד הגדלת היחידות המשקיות למושב. לדעתי, ההתנגדות הקיימת מצד חלק מהחברים ברורה, המצב הקיים טוב ונעים ולכן קיים חשש משינויו, אך אני מאמין שמהלך זה של התרחבות יביא, בסופו של דבר ולאחר חבלי לידה בלתי–נמנעים, לצמיחה ולתועלת לכולם. אחרי הכול, נוצר מצב מעניין שבו נהלל, מושב העובדים הראשון שקם בארץ ישראל, הוא בין האחרונים לנקוט בהליך כלשהו של התרחבות".

הלל בנימיני (35), גם היא דור רביעי למייסדים: "נולדתי וגדלתי בנהלל. לאחר שחרורי מהצבא יצאתי מהמושב וחייתי בערים שונות בארץ ובחו"ל, במסגרת עבודה ולימודים. לקראת לידת בתי הבכורה, החלטנו אני ובן זוגי לחזור לגור בנהלל, בסמוך להוריי ובמשקם. נהלל הוא עבורי בית. גם כשחייתי מחוץ לנהלל, תמיד הרגשתי שנהלל הוא 'מרכז העולם' ומקום של ביטחון שתמיד אפשר לחזור אליו.

"בדומה לרבים, יש לי תחושות מעורבות לגבי רעיון ההרחבה בנהלל. מחד גיסא, הייתי רוצה לשמר את מבנה המושב, על כל משמעויותיו וסביבותיו, כפי שהוא. מאידך גיסא, אני מבינה שנהלל לא תוכל להישאר כבועה בתוך מדינה משתנה ומתפתחת דמוגרפית וגיאוגרפית".

רחל כפרי עם נכדתה ובתה. אלברט איינשטיין הגיע לבקר במושב הצעיר
צילום: חני סולומון

מפה התכנון המקורית של נהלל מ–1922. בארכיון הציוני שמורים מסמכים נוספים המתעדים את התפתחות המושב צילום: חני סולומון

תגובה

דוברת וממונה על יחסי ציבור רשות מקרקעי ישראל, אורטל צבר, מסרה בתגובה כי "מדובר בתכנון 75 נחלות נוספות במעגל שני במושב. הנחלות לא הוצאו על ידי המינהל במכרז. בעקבות החלטה של הנהלת המינהל משנת 2003 להקפיא את הנוהל אשר היה קיים באותה עת , לפיו המינהל אייש נחלות פנויות במושבים ללא תשלום ובפטור ממכרז, דרש המינהל כי מומלצי האגודה ישלמו דמי חכירה מהוונים מלאים בעד איוש הנחלות הפנויות. יש לציין כי בהתאם לתכנון הקיים, ניתן להקים בנחלה שלוש יחידות דיור.

"בעניין זה מתנהל הליך משפטי בין המינהל לאגודה בבית המשפט העליון וזאת בעקבות ערעורים של שני הצדדים על פסק דין של בית המשפט המחוזי בחיפה בעניין איוש הנחלות הפנויות בנהלל.

כאמור, בשנת 2003 החליטה הנהלת המינהל על הקפאת איוש נחלות פניות ללא תשלום ובפטור ממכרז. זאת נוכח הנסיבות המשתנות, לפיהן ערכן של נחלות כנכס נדל"ן רב ואילו הביקוש לנחלות לצורכי חקלאות מועט. בנסיבות אלה, מסירת נחלות פנויות ללא תשלום אינה מתיישבת עם החובה המוטלת על המינהל כרשות ציבורית להקצות משאבי ציבור באופן שוויוני ותוך התחשבות בשיקולי צדק חלוקתי".

סודות מן העבר

משפחה שחשבה שהיא מושלמת מגלה עובדות חדשות ומעניינות על אודותיה

רינה, גיבורת הסיפור "בועות ורודות מתנפצות", מאת אורית גליקסמן, היא אלמנה משכילה, אצילית ונעימת מראה, שהחיים זימנו לה אירועים מאתגרים וסודות כמוסים. בבדידותה הרבה היא מתוודעת למאיר, אלמן בן גילה, המסתיר אף הוא סודות כמוסים משלו. החיבור בין השניים מוביל לידידות ואף מעבר לכך.

חגית, בתו של מאיר, מאמצת אותה אל לבה ואל משפחתה ומוצאת בה תחליף לאם שכה חסרה לה. אולם סודות העבר אינם מרפים, ובסדרה של אירועים דרמטיים והשתלשלויות מפתיעות הם עולים וצפים, קורעים את המסווה מעל פני הדמויות ומטיחים את האמת בפניהן.

סיפור זה נכתב לאחר שסוד מן העבר צץ ועלה במשפחה שחשבה שהיא מושלמת. הבועות הוורודות שבהן חיו בני המשפחה מתפוצצות בזו אחר זו, ומותירות אותם לאסוף את שברי חייהם המרוסקים. גילויים חדשים אילצו את המשפחה להכיר בעובדות חדשות ומעניינות על אודותיה.

שלושה נקשרים בחידה אחת. חגית מוצאת קופסה ובה מכתב בצרפתית ובדיקת מעבדה. אין לה מושג במה מדובר, והיא מנסה לגלות למי שייכת הקופסה. במקביל למאמציה, האישה שאיבדה את הקופסה מחפשת אותה. מבלי דעת על התעלומה, אביה של חגית רוקם רומן נוגע ללב עם האישה בעלת הקופסה.

חגית מראה לאביה את הקופסה ובה המכתב, והוא מתרגם לה את תוכנו. אז היא מבינה כי המכתב מוען מאם לבתה, ובו היא מביעה חרטה על שהיא ובעלה שיקרו לבת, ואמרו לה כי התינוקת שילדה, נכדתם, נפטרה. האם מסבירה מדוע הדבר נעשה ומותירה עקבות לאיתור הילדה.

מתוך תחושה פנימית, אביה של חגית מספר לאישה שהכיר על הקופסה שנמצאה, ושואל אם יש לה קשר לעניין, במקרה. העלילה מתפתחת וחוט השני בה הוא החיפוש הנוגע ללב של האישה אחר הבת שהוסתרה ממנה. כאשר מתברר שגם חברתה הטובה של חגית, גילת, הייתה ילדה מאומצת, העלילה מסתבכת.

שתי החברות מנסות להתחקות אחר הוריהן האמתיים, וההלם רב כאשר מתגלה האמת המפתיעה, בייחוד כשמתבררת זהות אמה של חגית (הוצאת אוריון, 126 עמודים).

לווייתן על העץ

התושייה הנחוצה להוריד עפיפון שנתקע בין הענפים, ספר התודות האישי ו-100 עובדות מדעיות. חדשים על מדפי ספרי הילדים

"ספר התודות שלי" מאת מיכל בוקר, הוא ספר ילדים עם רובד של מודעות עצמית ועם מסר: הכרת תודה והערכה למה שיש לנו היא המפתח להצלחה בחיים.

הספר מתוכנן כך שתמונת פניו של כל ילד שיקבל את הספר מופיעה בו. הוא עוצב עם חור בצורת עיגול, שעובר בכל עמודיו דרך הכריכה הקדמית, כך שאפשר להדביק את תמונת פניו של הילד במקום המיועד לכך (מסומן בספר), והספר הופך לאישי ולמיוחד לילד אחד בלבד. פניו של הילד יופיעו בכל עמודי הספר והוא ירגיש שהסיפור סובב סביבו.

בסוף הספר יש עמוד שבו הילד יכול למלא את רשימת התודות האישית שלו וכך הוא ילמד ליישם ולהפנים את הרעיון (עד גיל 7, הוצאת אוריון, 35 עמודים).

"100 עובדות על מדענים גדולים" מאת ג'ון פרנדון הוא ספר לילדים חובבי מדע ולכל מי שסקרן ללמוד על המוחות המוכשרים ביותר בהיסטוריה. מופיעים בו האיש שהמציא את הטלסקופ וגם הדרך שבה פועל שדה מגנטי. מלבד 100 עובדות, המלוות בתמונות, בספר יש גם חידונים (הוצאת דני ספרים, מנוקד, 39 עמודים).

"תקוע" הוא סיפור מצחיק על נחישות ועל תושייה מאת הסופר והמאייר אוליבר ג'פרס.

הכול התחיל כשהעפיפון של פלויד נתקע על העץ. פלויד זרק למעלה נעל כדי לשחרר את העפיפון, והנעל נתקעה גם היא. אחר כך הוא זרק סולם, פחית צבע, כיור, אורנג-אוטן ולווייתן, שנקלע למקום הלא-נכון בזמן הלא-נכון. וזאת הייתה רק ההתחלה. אילו רק היה לו רעיון שיפתור את הבעיה אחת ולתמיד (הוצאת כתר, מנוקד).

תשע אצבעות

עולם פנטזיה שמתדרדר למלחמה כוללת ואכזרית

הגיע הזמן למשהו אחר בספרי הפנטזיה. "הלהב עצמו" מאת ג'ו אברקרומבי, הכרך הראשון בטרילוגיית "החוק הראשון" המתמקדת במספר דמויות וזירות ברחבי העולם, הוא פנטזיה אכזרית עם הומור שחור.

בספר הזה הטוב והרע תלויים בנקודת המבט, כמו בעולם האמתי. לוגן תשע-אצבעות, ברברי נודע לשמצה, הסתבך בסכסוך אחד יותר מדי. קפטן ג'זאל דאן לותאר אינו מטריד עצמו בשום דבר מסוכן יותר מרמאות בקלפים ומחלומות על תהילה בזירת הסיף.

האינקוויזיטור גלוקטה היה שמח לראות את ג'זאל שב הביתה בארון, אך גלוקטה שונא את כולם באופן שווה. אל הקלחת הזו נכנס באיאז, קשיש קירח רע-מזג, שלשירותו עומד שוליה אומלל. הוא עשוי להיות ראשון המגים או מתחזה מרהיב. כך או כך, המפגש בינו ובין לוגן, ג'זאל וגלוקטה יהפוך את חייהם לקשים עוד יותר בעולם הקשה ממילא שנוצר סביבם, אשר מתחיל להתדרדר ממצב של שלום קר למלחמה כוללת ואכזרית ביותר (הוצאת אופוס, 540 עמודים).

התערטלות נפשית

כוהנת סקס לשעבר נחשפת לאחר מהפך בחייה

מה גורם לבחורה להתנהג בצורה פרובוקטיבית ולהצטלם ל"פלייבוי"? הספר "להסיר את הבגדים" מאת לימור דגני (36) מספר את סיפור חייה של כוהנת סקס לשעבר וחושף את המהפך שעברה בחייה.

לפני כעשר שנים נדהמה מדינה שלמה כשהמחברת, מורה לערבית תושבת כפר נטר, החליטה להיבחן לאודישנים להנחיית ערוץ הטלוויזיה הארוטי "פלייבוי". מאז, נגעה בחייה ברוחניות ובגשמיות וחוותה ייאוש לצד אמונה, שנאה לצד אהבה וחשכה לצד אור - ובספר היא מגלה תשובות לשאלות שהעסיקו אותה, תוך הסרת בגדיה.

"תמיד קיבלתי בתקשור ש'צריך להסיר את הבגדים'" היא כותבת. "נפשי לא הייתה נקייה ומזוככת מספיק כדי להבין את המשמעות הסמלית. הבנתי את המסר כפשוטו: להסיר את בגדי הגוף. לכן, עשיתי זאת בקלות ובידיעה שאני עושה דבר נכון, שאין בו כל רע.

"רק לאחר ניקיון השלי לי שבנפשי התחלתי לקבל את התקשורים בצורה גבוהה, בהירה ומדויקת. כך הבנתי, שעד היום טעיתי כשהסרתי את בגדי הגוף, בעוד שהכוונה האמתית של התקשור הייתה הסרת בגדי הנפש" (הוצאת גוונים, 144 עמודים).

קשר ישיר
עם התקשורת

יעקב לזר lazar@aran.co.il

שנתיים ותו לא
מעריב, 18.4

מזכיר המדינה האמריקאי, ג'ון קרי, אמר השבוע, שחלון ההזדמנויות לפתרון שתי המדינות ייסגר בעוד שנתיים.

נותרו לנו עוד שנתיים להחזיק מעמד. נעמוד בזה.

בלי השמצות, אמר פרס
מעריב, 15.4

בנימין נתניהו התארח ב"ארץ נהדרת", ואפשר לומר לזכותו, שהפגין חוש הומור כנדרש בתוכנית מסוג זה (הוא בוודאי לא הגיב בהומור, כששמע שיאיר לפיד נכלל ברשימת 100 האישים המשפיעים בעולם על פי המגזין "טיים", והוא נפלט ממנה). הוא נשאל על ידי המנחה, איל קיציס, איך הוא היה רוצה שיזכרו אותו, והתשובה הייתה – הוא רוצה שיזכרו אותו כמי שהגן על ביטחון מדינת ישראל.

נתניהו יכול היה לומר, שהוא רוצה שיזכרו אותו בתור מי שהביא לסיום הסכסוך בינינו לבין הפלסטינים, והוא לא אמר. לא במקרה.

ריאיונות הרבה העניק הנשיא שמעון פרס לקראת יום העצמאות. ב"מעריב" הוא סיפר על מגעים שניהל עם אבו מאזן בידיעת נתניהו. השניים גיבשו מסמך עקרונות, שעל בסיסו ניתן היה לסיים את המשא ומתן. נתניהו קיבל את המסמך ודחה אותו. המראיין שלום ירושלמי כתב, שבסביבתו של הנשיא אומרים, שנתניהו "היה יכול לרוץ לבחירות האחרונות על בסיס הסכם פרס–אבו מאזן. במקרה כזה הוא היה פורש את חסותו על ההסכם, הולך עם החבילה הזו לבחירות ואולי מקבל הרבה יותר קולות, גם בלי איחוד עם אביגדור ליברמן. באוגוסט 2011 נתניהו החליט לבטל הכול, בדיוק כפי שעשה שמיר אחרי הסכם לונדון".

"כבוד הנשיא", מסכם ירושלמי את הפרק המדיני, "אין שום הבדל בין התוכנית המדינית שלך לתוכנית המדינית של אובמה. אתם רואים עין בעין". "אבל גם נתניהו בעד שתי מדינות", משיב פרס. "אבל אתה מתכוון לכך, והוא לא", אומר המראיין. "בלי השמצות", ענה פרס.

זה הם שלא רוצים לסיים את הסכסוך. אך ורק הם. אם זה היה תלוי בנו, מחר בבוקר הכול היה נגמר.

מעשים שהשתיקה יפה להם
הארץ, 15.4. ישראל היום, 19.4

לקראת יום העצמאות פרסם שמעון גפסו, ראש העיר נצרת עילית, דוח לתושבי עירו תחת הכותרת: "נצרת עילית, עיר יהודית לנצח". "לא עוד עצימת עיניים, לא עוד התרפקות על החוק, המאפשר לכל אזרח לגור היכן שיחפוץ. זהו זמן לשמור על הבית", כתב גפסו. "ואכן בעמידה נחושה בפרץ, במאבק יומיומי, באמירות פומביות ובמעשים שהשתיקה יפה להם, באומץ ובהתמדה, עשינו את הבלתי ייאמן: בלמנו את הנסיגה הדמוגרפית והותרנו את שיעור היהודים באוכלוסייה על 82%".

בעקבות הדברים פנה ח"כ אילן גילאון ליועץ המשפטי לממשלה, בבקשה שיבדוק את חוקיות הפעולות שביצע גפסו. גילאון כתב: "ניכר שראש העיר מנהיג במכוון מדיניות גזענית, המתנכלת לתושבי העיר הערבים. אני סבור, כי בהתבטאויותיו ובמעשיו הלאומניים יש משום עידוד לאלימות והסתה לגזענות. אבקשך לבדוק את חוקיות פעולותיו והתבטאויותיו". גפסו הגיב ל"הארץ": "דבריו של ח"כ גילאון הם דברי בלע. אין הסתה, אין גזענות, אין אלימות. רק רצון לשמר את זהותה של העיר ולמנוע את נטישת תושביה היהודים".

גם מוטי גילת עסק השבוע בשמעון גפסו, אבל מהיבט אחר. קיווינו, כתב גילת, שאחרי פרסום דוח מבקר המדינה על מעשיו של גפסו, הוא יתנהג אחרת – אך לא. "גפסו מצפצף הלאה על המינהל התקין". גילת מביא סיפור על חברה, שמספקת שירותים לעירייה, החוזה עמה נגמר, והיועצת המשפטית של העירייה קבעה שצריך לצאת למכרז חדש. על רקע הנחיית היועצת כתב גזבר העירייה לחברה, כי העירייה איננה יכולה לקבל ממנה שירותים, כל עוד אין עמה הסכם חדש. גפסו לא אהב את המכתב ויעץ לחברה לתבוע את העירייה שהוא עומד בראשה, "ובמיוחד את הגזבר והיוע"מ, שפעלו בזדון לחבל בעבודתך". במקרה הזה בחר גפסו לא להגיב.

מה כתב מבקר המדינה על גפסו?

בדצמבר האחרון פורסם דוח המבקר, שלגבי נצרת עילית פורט בו הסיפור הבא: "ראש עיריית נצרת עילית, שמעון גפסו, התערב בעבודתה של התביעה העירונית בכל הנוגע לפעילות של אולם אירועים בעיר: הוא ביקש מהתובעת להקפיא צו סגירה שיפוטי שהוצא לאולם, הורה שלא למסור לבעלי האולם את הצו האמור, ואחר כך הנפיק לאולם רישיון עסק בעת שעמד נגדו צו סגירה שיפוטי". על פי דוח נוסף של המבקר, העסיקה עיריית נצרת עילית ארבעה וגם חמישה יועצים ועוזרים לראש העיר, בניגוד להנחיות המאפשרות למנות שניים בלבד. בין היתר, הועסק יועץ לענייני התיישבות בתנאי שכר חריגים.

במרס 2011 המליצה היחידה הארצית לחקירות הונאה להעמיד לדין את ראש עיריית נצרת עילית. האשמה: "במשך שנתיים קיבל גפסו, באופן ישיר ובאמצעות אחרים, כספי שוחד, החל במהלך מערכת הבחירות לרשויות המקומיות, בנובמבר 2008, ובמהלך תקופת כהונתו כראש העיר".

ביוני 2011 פרסם קלמן ליבסקינד ב"מעריב" ידיעת תחת הכותרת: "רשימת החיסול של שמעון גפסו: ראש העיר הורה להעלים עובדים". בהמשך נכתב: "'תחסל לי אותם, אני לא רוצה אותם בעירייה'. כך, על פי תצהיר שיוגש היום לבית המשפט, הורה ראש עיריית נצרת עילית שמעון גפסו לשלמה ביטון, אחד מעובדיו, להעלים את מתנגדיו. כאשר ביטון הביא לאשפוזו של אחד מהם, שיבח אותו גפסו, ואמר: 'עשית לי שירות'". גפסו הגיב לידיעה: "לא מתכוון להתייחס לשטות הזאת". לא מזמן הודיע גפסו, כי ימנע הקמת בית ספר ערבי בעיר, ויפעל להקמת שכונות המיועדות רק ליהודים. לפני מספר שבועות אמר: "נצרת עילית עיר יהודית, ומי שלא רוצה שיקפוץ".

ביום רביעי שעבר נמסר, שמבקר המדינה, השופט בדימוס יוסף שפירא, הוציא צו הגנה לגזבר עיריית נצרת עילית, עופר לוי, כחושף שחיתות. לוי פנה לקבלת הצו באמצעות התנועה לאיכות השלטון, לאחר שזומן לשימוע לפני פיטורים.

ביום שישי האחרון התפרסם, שהיועץ המשפטי לממשלה, יהודה וינשטיין, פנה בצעד חריג לשר הפנים גדעון סער, וביקש ממנו לבדוק את התנהלותו של ראש עיריית נצרת עילית. וינשטיין מבקש לנקוט צעדים, כדי "להבטיח שהעירייה תתנהל בהתאם לאמות מידה ציבוריות ראויות, ובאופן שיעלה בקנה אחד עם האינטרס הציבורי, תוך הקפדה על עקרונות שלטון החוק ועל המינהל התקין".

כנראה, על זה נאמר – הבן אדם הגדיש את הסאה.

זה לא זה
ערוץ 10, 17.4

התוכנית "בובה של מדינה" הולכת ומאבדת גובה. היא התחילה טוב, הרבה בזכות הפרומו המשובח שנעשה לקראתה, וכגודל ההבטחה כך גודל האכזבה.

מתקבל הרושם, שהקטעים לתוכנית נכתבים כדי שיתאימו לדמויות שכוכבי התוכנית, בעיקר אלי יצפאן, יודעים לחקות. יצפאן יודע לעשות מיקי לוי, אז כל תוכנית שנייה יופיע מיקי לוי. יצפאן יודע לעשות שייקה לוי, אז כל תוכנית שנייה יתארח שייקה לוי. כן לעניין, לא לעניין, מה זה משנה. החבר'ה באולפן מתפקעים מצחוק, אבל כנראה רק הם, או בעיקר הם. לא מצחיק, בוודאי לא סאטירי.

מאאודי לפאסאט
גלובס, 22.4

13 המנהלים הבכירים של אי.די בי קיבלו בעשר השנים האחרונות, מאז רכש נוחי דנקנר את השליטה בחברה, חצי מיליארד שקל. העיתון "גלובס" שחשף את הנתונים הללו מגדיר אותם כ"לא פחות משערורייה". דנקנר עצמו, אגב, הוא לא בכיר המוטבים. הוא זכה בעשר השנים הללו רק ב–60 מיליון שקל. לפניו ברשימה עמי אראל, עד לאחרונה מנכ"ל דסק"ש, עם 68 מיליון שקל.

לפני שבוע נמסר, שבמסגרת הידוק החגורה המתוכנן באי.די.בי לנוכח מצבה הקשה של החברה, החליף דנקנר את מכונית האאודי שלו בפאסאט. עד שיעבור זעם, כמובן.

גפסו. שולט בעיר ביד רמה
צילום: יגאל לוי

דנקנר. ויתר על האאודי
צילום: יוסי אלוני

יצפאן. יודע לעשות שייקה לוי
צילום: ראובן קסטרו

פרס. גיבש הסכם עם אבו מאזן
צילום: א.י. ישראל

קרי. החלון הולך ונסגר
צילום: מארק ניטן לנ"מ

מרתף

הצנע לכת

ח"כ פואד, בנימין בן אליעזר, שר הביטחון לשעבר, איש מפלגת העבודה, רכש לאחרונה דירת פנטהאוז בפרויקט היוקרה "לאורה" ביפו, בסכום של תשעה מיליון שקל. הדירה בת חמישה חדרים, 190 מ"ר, פלוס מרפסת של 100 מ"ר, בסמוך לטיילת.

ב-2003 רכש שר הביטחון לשעבר וחבר מפלגת העבודה לשעבר, אהוד ברק, דירה במגדלי אקירוב בתל אביב. הוא שילם עליה 2.5 מיליון דולר, שזה, בערך, תשעה מיליון שקל, כמו ששילם פואד על הפנטהאוז ביפו. בינואר השנה מכר ברק את הדירה במגדלי אקירוב תמורת 26.5 מיליון שקל. אולי גם פואד? קנה בתשעה וימכור ב-26?

פואד. דירה צנועה ביפו
צילום: מירי צחי

inbal.ganor@maariv.co.il ענבל גנור

מתרשמת

shoshgr101@gmail.com שוש גרץ

בחיפוש אחר הקו ההיולי

בתערוכתו הנוכחית משחרר גלעד קידר את היד הרושמת מכבלי מיומנות, ידע וניסיון, כדי לברוא מחדש את הקו ההיולי

האמן גלעד קידר (נולד בקיבוץ מעברות) בודק ביצירתו היבטים מטא-אמנותיים ופנים-אמנותיים. כבר בתערוכתו הראשונה, בגלריית הקיבוץ בשנת 1994, כשנתיים לאחר סיום לימודיו בבצלאל, הוא אתגר את מלאכת הציור ואת הישרדותו של הדימוי הפיגורטיבי, בציירו על רשתות ברזל של חלונות ועל הדפנות הפנימיות של מכלי צבע מפלסטיק. הציור על רשתות החלונות יוצר דימוי פיגורטיבי, הנאחז בציפורניו במסגרות הגריד הקטנות של רשת הברזל, על מנת לשרוד, ואילו הציור בתוך מכלים מחבל במיומנות התיאום "עין-יד" של האמן ובתפיסת הדימוי מצד הצופה.

בתערוכה הנוכחית של קידר מוצגים ציורי שמן ועבודות מקבוצת הדל־תות שהוצגו במוזיאון הרצליה בשנת 2005. מגמת האתגור של מלאכת הציור ומעמד הדימוי נמשכת גם בעבודות הדלתות. בעבודות אלה גלעד יוצר את דימויו – עץ, בעלי חיים ודימויים סמי-מופשטים – באמצעות חריטה, שריטה ופציעת שכבת הצבע הלבן, המכסה את משטח הדלת, ולעתים באמצעות "חפירה" וה־עמקת הפציעה ובהפיכת מרכיבי ה"רדי מייד", כדוגמת ידיות ופתחי האוורור של הדלת לחלק בלתי נפרד מהדימוי. בחורטו ובשורטו את הדלתות, מבקש קידר, בדומה לאמנים הסורי־אליסטים שביקשו לשחרר את היצירה מכבליה של החשיבה הרציונלית ולקרבה ל"תת-מודע", לשחרר את היד הרושמת מכל ידע, מיומנות וניסיון ולחזור ולברוא מחדש את הקו השרבוטי ההיולי, המאפיין את שרבוטיו הראשוניים של הפעוט. הקו של קידר, הנוצר מפעולה אלימה, אוצר בחובו באופן פרדוקסלי רגישות, עדינות וליריות. החריטה בעץ המכתיבה תנועה קווית ישרה, ובניגוד לזו המעוגלת, מכתיבה גם את הצמצום ואת הלקוניות של הדימוי, כך שנוצר תיאום בין הקו ההיולי, החף ממיומנות וממהו־קצעות, ובין הדימוי הנבנה ממנו, דימוי הנסמך לא על מראה עיניים ואף לא על הדמיון או על הזיכרון, אלא יותר על הקונבנציה התרבותית-ציורית. כך לדוגמה באחת מעבודותיו, באמצ־עות חריטה של קווים אופקיים באורך שונה וברמת צפיפות שונה ומיקומם מעל ומתחת לפתח האוורור של הדלת, הוא חוקר את היסו־דות המרכיבים את הקונבנציה הציורית לסוגת ציורי "שקיעת השמש בים".

בעבודה נוספת על דלת, המחולקת לאורכה לשלושה מלבנים על פי יחס "חתך הזהב", הוא חורט ושורט בשריטות דקות ועדינות בתוך מצע המלבן השמאלי והתחתון של הדלת דגם של עץ זקוף קומה, אך המקרין בה בעת בדידות, שבריריות וליריות. בדומה למושג "עץ", שהעברית אינה מבחינה בין משמעויותיו, קידר ממזג בין העץ הגולמי ובין דימויו של העץ החי וכאמן-"שמאן", בבריאתו את הדימוי, הוא משיב לראשון את "חייו". את דימוי העץ החרוט קידר משכפל גם במלבן הימני של הדלת, אך בשונה מתאומו השמאלי, הפעם הוא "מוחק" אותו – מראהו ממוסך ונטמע בגון הדלת הלבנה, והוא נראה עתה כהד וכצל חיוור של תאומו. מעל שני דימויי העצים בפאנל העליון נחרט בש־ריטות דקות עיגול הצבוע בגוון של תכלכל אפרפר מימי, כשמהיקפו נשלחים לכל עבר קווים חרוטים. דימוי זה פוסל בזה אחר זה את זרם האסוציאציות העולה ממנו – שמש, פקעת הזרעים הלבנה "סבא" של פרח הסביון לאחר שנשפו בה ופיזרו את זרעיה לכל עבר – מפאת אי-הלימה בין כל מרכיביו לאסוציאציה. ניתן לראות עבודה זו כעוסקת ב"מחזור חייו" האמ־נותי של הדימוי. העבודה מעלה על הדעת הן את עבודתו של גיא בן-נר, "ערכת בית-עץ" (שהוצגה לראשונה ב-2005, השנה שבה הוצגה גם עבודתו של קידר במוזיאון הרצליה), ובה האמן הציב עץ שנבנה מחלקי רהיטים מעץ, והן את עבודתו הקונספטואלית של רוברט ראושנ־ברג "דה קונינג מחוק" (1953), שבה מחק האמן רישום משל דה קונינג (ובהסכמתו).

באדיבות גלריה גורדון

בחלק אחר מעבודות הדלתות קידר חורט דימויים מופשטים למחצה הטעונים בעמימות, ומעמת את הצופה, בדומה למבחן ההשלכתי "מבחן רורשאך", עם עולמו הפנימי ועם הצורך שלו להעניק פשר ומשמעות למציאות עמומה ולהבנותה.

לעומת עבודות החריטה בעץ, בציורים על בד ועל דלתות עץ, קידר מתייחס לציור המופשט ולאמנות הישראלית ומאלתר עם "כתב היד", בין היתר, של אריה ארוך, משה קופפרמן, פנחס כהן גן ומשה גרשוני.

גלעד קידר, "מבחר עבודות – חלק ראשון", גלריה גורדון 2, תל-אביב, עד ה-4.5

חוגגים יובל ל"ביטלס"

לכבוד חמישים שנה ללהקת החיפושיות, מחדשים מוריס בבני מגשר ואמוץ ברונטמן מאפיקים את המופע שלהם, הכולל שירים וסיפורים על הלהקה המיתולוגית, בהרכב מתוגבר

עלי קדם *

מוריס בבני הוא מורה לפסנתר ולגיט־רה בס באולפן למוזיקה בעמק הירדן, ומנצ־חה מזה יותר מ-20 שנה של תזמורת הנוער האזורית "מוסיקל". אמוץ ברונטמן הוא זמר, בוגר להקת הנח"ל של סוף שנות ה-60 ומו־רה לווידיאו. מאחר ששניהם אוהדים שרופים של "הביטלס" מאז ימי נעוריהם, היה זה אך טבעי ומתבקש, שיעלו ערב משותף של שירי הלהקה, ובו הופיעו כבר על כמה וכמה במות, אמוץ בשירה ובהנחיה, ומוריס בליווי בפסנ־תר ובקולות. כעת, בשנת היובל לרביעייה, ששינתה את עולם הפופ, הם מריצים שוב את המופע, והפעם עם תגבור צעיר של בני העמק: איתי ספיר מכנרת ממלא את תפקידו של רינגו סטאר בכלי הקשה, יותם בארי מאשדות איחוד – גיטרה בס, ואיתן בוברוב מכנרת – גיטרה חשמלית. מופע הבכורה של הערב המחודש התקיים בבית גבריאל.

"הוספת הכלים הנוספים", מסביר מוריס, "מקרבת אותנו לסאונד המקורי של החיפו־שיות, שכזכור הופיעו עם גיטרה בס, שתי גיטרות חשמליות ותופים. בערב המקורי היה חסר במיוחד הצליל של הגיטרות. לגבי הפ־סנתר, הוא מופיע בחלק מהעיבודים בהקלטות המקוריות שנעשו, של שירים חשובים, כך שגם כאן מדובר בסאונד אותנטי".

האם שיניתם את הרכב השירים?

"הוספנו שירים שבהם הגיטרה יותר דומינ־נ־טית, כמו למשל While my guitar gently weep של ג'ורג' האריסון, שם שולב כידוע סולו אגדי של אריק קלפטון. או דוגמה נוספת – השיר 'סרג'נט פפר'. הלכנו גם על שירים שהקהל יכול להצטרף, ומילות השירים מוקר־נות על מסך בעת ההופעה".

מוריס מציין לטובה את ההשתלבות של הצעירים בהרכב: "מדובר בחבר'ה, שחלקם היו תלמידים שלי וגם של אמוץ בבית ירח, כך שזה דור שגדל על חומרים מוזיקליים אחרים, אבל גם הם מאוד אוהבים את שירי החיפושיות, והסכימו בהתלהבות להצטרף".

איך עובד שיתוף הפעולה ביניכם, מה מביא כל אחד למופע?

מוריס מפרגן לאמוץ: "שיתוף הפעולה הוא הצלחה לא רגילה. אמוץ הוא תופעת טבע, אמן שדורש מעצמו המון. הוא פרפקציוניסט, עובד הרבה בבית, בא מוכן, יש לו רעיונות, והוא כל הזמן רוצה לשפר ולקדם. ככלל, אנחנו משלימים זה את זה, והצעירים זורמים איתנו ומשתלבים נהדר".

אמוץ: "הבסיס המשותף הוא מוזיקה והאה־בה לחיפושיות. שנינו מתעסקים כבר הרבה זמן במוזיקה, מוריס כמוזיקאי מקצועי, ואני כפרפורמר במופעים שונים. יש בינינו כימיה מצוינת. מוריס מסכים ליוזמות שלי, ואני אוהב את החן הצרפתי שלו".

מה הופך את המוזיקה של החיפושיות לרל־וונטית עד היום?

אמוץ: "קודם כול החיפושיות אף פעם לא נעלמו, ממשיכים להשמיע אותם, ממשיכים לדבר עליהם. בעבר היה סיפור שלא הרשו להם להופיע בארץ, שגריר ישראל בברי־טניה אפילו התנצל על כך, אבל לפי השדרן ועורך המוזיקה בני דורקביץ, זה סתם סיפור לא נכון, אף אחד לא באמת אסר על בואם, פשוט לא נמצא אמרגן שייקח את הסיכון. בכל אופן, היצירות שלהם מחזיקות מעמד כי מדובר בקלאסיקה אמיתית, וזאת הסיבה שגם הצעירים מתחברים אליה. הן מהצד המוזיק־לי – לחנים ועיבודים – והן מצד המילים הם זכו להכרה ולהוקרה של גדולי המוזיקאים היוצרים".

כאמור, התקיים מופע הבכורה בבית גבריאל, מלווה בשקופיות ובסיפורים ואנקדוטות מתו־לדות הלהקה. נכון לעכשיו מדובר על אירוע חד-פעמי, אבל אם יהיה ביקוש, אומרים אמוץ ומוריס, נשמח להמשיך ולהופיע.

צילום: עלי קדם

ערב החיפושיות

ב-18 במאי, 1948, בדרכם לבצע פעולת חבלה בבתי הזיקוק בטריפולי שבלבנון, בשירות הצבא הבריטי, נעלמו 23 לוחמים מהפלמ"ח וקצין בריטי שהתלווה אליהם. לאחר הפתרון החלקי של פרשת הטביעה של הצוללת דקר, זו הייתה ונשארה אחת התעלומות הגדולות והבלתי פתורות בתולדות מלחמות ישראל

על פרשת הכ"ג

הביאה לדפוס: עופרה בריל *

אחד מימי העיון של הארכיונאים, באזור עמק יזרעאל ומגידו, ביקרנו במערת הפלמ"ח שליד קיבוץ משמר העמק. במערה נפגשנו עם ישע, שהפליא לספר סיפורי תולדות מכל התקופות, ובין השאר, מבצעים נועזים של הצבא במלחמת השחרור. ביקשתי מישע חומר על כ"ג יורדי הסירה. ישע הבטיח, קיים, והביא אליי לארכיון חוברת צנועה (שהוצאה מטעם בית ספר לקציני ים בעכו הנקרא – כ"ג יורדי הסירה) תעלומת כ"ג יורדי הסירה. מתוך החוברת מצאתי לנכון להביא לקריאה מחודשת את מאמרו של רומן פריסטר מעיתון ה"ארץ", 1968.

אור חדש על פרשת הכ"ג

התשדורת השגרתית האחרונה נקלטה בחיפה בשעות הצהריים: "אנו קרבים למימי האויב". אחר, נצטוותה הספינה לשמור על דממת אלחוט. מאז לא השמיעה עוד את קולה. המשימה שהוטלה עליה – פיצוץ בתי הזיקוק בחופי לבנון – לא בוצעה. גורל אנשי הצוות היה לאחת מאותן תעלומות ימיות, שמולידות תמיד ניחוחים ושמועות. דוד הכהן שימש באותם ימים איש הקשר הסודי בין המוסדות הלאומיים לבין שירותי הביון הבריטיים. הוא רקם את תוכנית המבצע הנועז, בשיתוף עם ארבעה קציני ביון של צי המלחמה הבריטי המלכותי. לדעתו, היעלמם של כ"ג יורדי הסירה היה אז "אבידה לאומית גדולה, לפחות כטביעתה של הצוללת 'דקר' כיום".

הוא זוכר, כי השלטונות הבריטיים לא התלהבו מהרעיון של עריכת חקירה מדוקדקת, ולגביו זאת פרשה סתומה שמקומה בגנזכי ההיסטוריה. את הסברות למיניהן הוא דוחה בתוקף ומסכם בשמץ של רוגזה: "מה קרה לספינה? ברור שלא עלתה לשמים. היא טבעה. איש אינו יודע כיצד אירע הדבר. הים ישמור את סודו לנצח".

כלל וכלל לא, טוען לעומתו שלמה בן אלקנה. הקצין שהצליח לפענח את תעלומת רצח לזרוביץ, גילה את מקום קבורתם של י"ג מפוצצי גשר הזיו ואת קברו של אבשלום פיינברג ברפיח, אינו סבור שאת פתרון החידה יש לחפש דווקא בקרקע הים התיכון. הוא חרש ארכיונים, ראיין עדים, קרא מסמכים מלפני 27 שנים והתרשם, כי עדיין לא נתגלתה כל האמת. הוא מעלה גרסה חדשה:

"הספינה 'ארי הים' הגיעה לסביבת טריפולי, שם נתקלה בכלי שיט של האויב. אין להוציא מכלל אפשרות, כי הייתה שם גם צוללת איטלקית. הספינה נכנסה לקרב, אך הכוחות לא היו שקולים. הספינה נפגעה: כנראה, התפוצץ חומר הנפץ שעל סיפונה. אחדים מאנשי הצוות נהרגו בקרב, ומעוצמת ההתפוצצות גופותיהם נפלטו לחוף טריפולי, נבדקו על ידי רופא רשמי ונקברו במקום. אולם רובם נפלו בשבי. השבויים הוצאו להורג בלי משפט ובסודיות גמורה".

האיש במכנסיים הקצרים

אדם זר, הלובש מכנסיים קצרים וחולצה ספורטיבית, שהקיש בשבת ה–17 במאי, 1941, על דלתה של חווילה מסוגננת בשדרות הנדיב 13, על הכרמל, לא תמה כלל על שניתן לו לחכות זמן רב ליד הדלת הנעולה. הוא היה מבני האצולה האנגלית הרגילים לנימוסי טרקלין, אך ידע כי בנסיבות הקיימות – זה בסדר. אמנם הבחינה עינו בתורן האנטנה המוזרה המזדקרת מגג הרעפים, אך ספק אם ידע, שבאחד החדרים בקומה העליונה פעלה אותה עת תחנת רדיו חשאית. בנו אותה והפעילוה טכנאי "ההגנה", בשביל שדרני צרפת החופשית של דה–גול. דבר מיקומה בחיפה נשמר בסוד. עיקר תפקידה היה ליצור רושם, כאילו באים שידורי ה"לוואנטפראנסליבר", מתחנה מחתרתית שמקומה אי–שם בלב סוריה של ממשלת וישי.

האיש במכנסיים הקצרים לא התעניין בשידורי התעמולה הצרפתית, ולא עמד על הקשר הסמוי בינם לבין משימתו החדשה. באותה שבת נאה היו לו הוראות מפורשות: להתייצב בביתו של איש הקשר, דוד הכהן, להציג את עצמו כמיג'ור פאלמר מחיל התותחנים, להודיע על הצטרפותו כמשקיף לפעולת הקומנדו היהודית, וללמוד בהקדם האפשרי את פרטי המבצע.

"ארי הים" הייתה אמורה להרים עוגן למחרת עם שחר, בטרם יבואו הפועלים לנמל. זמן ממושך שימשה הספינה את משטרת החופים המנדטורית והצטיינה במיוחד בציד המעפילים. גדולה אפוא הייתה פליאתו של מפקד הספינה, כאשר "הוראה מגבוה" ציוותה עליו להעביר את כלי השיט לידי היהודים.

בעוד המיג'ור פאלמר שוהה בבית מארחו שעל הכרמל, התחמקה הספינה מעיניהם הבולשות של הערבים, ונכנסה למעגן חברת החשמל במפרץ. שם נערך בה חיפוש מדוקדק, שמא הותירו השוטרים הבריטים "משהו למזכרת". גם מנועיה נבדקו בקפדנות, אך לא נמצא בהם פגם.

אנשי הצוות כבר היו במקום; כולם מתנדבים, מטובי מפקדי ה"הגנה"; כולם בוגרי קורסים לחבלה ובעלי הכשרה ימית. בקורסים האלה, ביערות הכרמל ובשטח יריד המזרח בתל אביב, אימנו אותם מדריכים ארצישראליים וסוכנים בריטים, מומחים ללוחמת קומנדו.

בתחילה אמרו להכינם כצוות ל"אוניות הסוואה", שיפליגו כאוניות צי הסוחר, כדי להתגלות ברגע המתאים ככלי שיט מלחמתיים. אך בינתיים הגו קציני הביון הבריטי את רעיון החבלה בבתי הזיקוק בטריפולי. קרב והלך מועד הפליה לסוריה וללבנון. באזור הופיעו צוללת אויב טלקית ומטוסים גרמניים. מתקני הזיקוק דאגו

לתדלוקם. פעולת חבלה מוצלחת יכולה הייתה לקרב את הניצחון.

על פי התוכנית, היו אנשי הצוות אמורים להגיע ליעדם בשעה שתיים אחר חצות, להוריד שלוש סירות דיג שנרכשו אצל ערביי יפו (במקום סירות הנחיתה שהובטחו על ידי הבריטים,אך לא סופקו) ולחתור בכיוון החוף, שם היה על הקבוצה להתחלק לשתי כיתות: האחת תוצב על החוף כאב־טחה, השנייה תבצע את מלאכת החבלה. במקרה של תקלה או איחור, נצטוותה הס־פינה לחפש מחסה באחד המפרצים הקט־נים של קפריסין, להיצמד אל צוק כלשהו, להמתין שם לרדת החשיכה בליל המחרת ולחזור מחדש על כל המבצע.

זמן קצר לפני ההפלגה הסתבר, כי הצבא הבריטי מסרב לספק כלי נשק הדרושים לחימוש הספינה. קציני ה"אינטליג'נס" היו חסרי אונים. לבסוף, באין ברירה, ביקשו להיעזר ב"סליקים" של ה"הגנה". על "הן צדק של ג'נטלמן אנגלי", שאלו מהיישוב שלושה מקלעים פולניים מדגם רק"ם, תשעה "טומיגאנים", 12 אקדחי "פארבלום" וכמות גדולה של תחמושת.

שלושה המלווים שעלו למזח – יצחק שדה, אהרון לישבסקי ודוד הכהן – חי־לקו לאנשי הצוות קצת כסף, "על כל צרה שלא תבוא". לצבי ספקטור, מפקד המבצע, נמסרה שקית ובה 500 לירות שטרלינג במטבעות זהב. לקצין התותחנים, אנטוני פאלמר, הייתה בקשה. הוא פנה אל דוד הכהן ואמר: "מצטער, אבל הופעתי בלבוש בלתי מתאים. אנא, השאל לי את מעיל הגשם שלך, כי אני רגיש לצינת הבוקר".

עטוף במעיל זה ניצב אחר כך על גגון תא ההגאי, ואותת אותות פרידה עד שנמוגו קווי הספינה בערפל שבאופק.

שבויים או הרוגים?

"אל תאכל היום דגים", יעץ בעל מסעדה בטריפולי ללקוחו הוותיק. "הדגים אינם טובים היום?" תהה סוחר הארנקים, אבו–נור פואד. "לא ,לא, אבל גוויות בני אדם נפלטו אל החוף. המים כנראה מורעלים", לחש בעל המסעדה כמגלה סוד.

אבו–נור פואד ידע לקשר דברים. בראשית אותו חודש מאי נקרא לתל אביב, לפגישה דחופה עם יצחק שדה, בקפה 'שטרוך' מול בית הוועד הפועל ברחוב אלנבי, ומסר אז את המידע הדרוש: ארבע עמדות של חיי־לים סנגאלים, חמושים במקלעים כבדים, ושומרים על בתי הזיקוק.

עכשיו כבר מותר לגלות: אבו–נור פואד אינו אלא יוסף קוסטיקה, איש "המחלקה הערבית" שנשלח לבירות ולטריפולי. כיום, בשבתו בביתו ביד אליהו, נזכר מר קוסטיקה:

"סוף מאי 1941, פשטה בטריפולי שמועה על שבע גוויות שנפלטו מהים. הן נבדקו על ידי הרופא המקומי ומיד נקברו. כמובן, רשמתי לי את מקום הקברים, וכעבור כח־ודש, לאחר כיבוש סוריה, הגיע לטריפולי יוסף פיין (אבא של מוטי הוד) וחיפש את עקבות הנעדרים. מסרתי לו את הידוע לי, אך משום מה, הוא לא התייחס ברצינות להודעותיי".

מר קוסטיקה אינו יודע, כי אכן התיי־חס יוסף פיין להודעותיו במלוא כובד הראש. בדין וחשבון שחיבר ביולי 1941 הוא כתב:

סודי ביותר

ב–22 ביולי, 1941, יצא י"פ בלוויית, ידיד ערבי לטריפולי, כדי לחקור את הסיפור, שלפיו נסחפו גופות אחדות מצוות "ארי הים" לחוף ליד טריפולי. לראשונה ביקרו בבית חולים צבאי צר־פתי וראיינו שם את הרופא, אשר בהתאם למידע שקיבלו, היה ממונה על בדיקת הגופות לאחר שנסחפו לחוף. הוא סיפר להם את הדברים הבאים:

"בשבוע הראשון בחודש יולי קיבל הו־ראה מאת הקומנדנטסולאג' לגשת לחוף טריפולי ולבדוק שם מספר גופות... הוא מצא ארבע גופות מונחות על החוף, שלוש מהן בקבוצה והרביעית נפרדת. על הגופה המבודדת היה זוג מכנסי חאקי ארוכים, ואילו החלק העליון של הגופה היה עירום. בחזה היו שמונה סימנים של קליעי מכו־נת ירייה. לאחר הבדיקה, שנשמרה בסוד, נקברו הגופות: שלוש בחולות, ליד המקום שבו נמצאו, ואחת בבית הקברות בטריפו־לי. חגורת ההצלה והבגדים שנמצאו נלק־חו למשרד המשטרה הצבאית..."

בהמשך הדין וחשבון שלו מתאר יוסף פיין, כיצד שכנע את מפקד המשטרה להראות לו את החפצים שנאספו בחוף. הוא ראה שם זוג מכנסיים. בצדם הפני־מי היו רקומות בחוט אדום המילים: אריה ג". (אריה גלברד, שהיה בין אנשי הצוות) כן ראה יוסף פיין חגורת עור דומה לאלה שבשימוש הצופים ועטיפת חגורת הצלה ועליה האותיות "הים" בעברית.

לאחר בדיקת החפצים האלה דרש י"פ מהקצין, פרטים על שאר חברי צוות "ארי הים", אך הקצין הפנה אותו לקומנדנטסול־לאג. נאמר בדוח מלפני 27 שנים: "י"פ הלך לראות את סוללאג', אשר סירב למסור להם פרטים כלשהם באומרו, שאת הידוע לו מסר לשלטונות בבירות. בצאתם ממש־רדו של סוללאג' עצר פקיד ערבי ממשטרת טריפולי את ידידו של י"פ, ויעץ לו להפ־סיק להתערב בעניין זה, משום ששלטונות וישי חפצים לשמור את הדבר בסוד..."

ועוד קוראים אנו בדוח של יוסף פיין מה–28 ביולי: "נראה, שבערך חודשיים קודם לכן ירו שומרים צרפתים בחוף טריפולי על ספינה, שהייתה במרחק של כקילומטר וחצי מחוף טריפולי. הספינה טבעה, אבל סירות מנמל טריפולי הצילו מספר ניכר מאנשי הספינה הטובעת, וה־סיעו אותם לאי שם. סיפור זה קיבל אישור ממספר מקורות בלתי תלויים בטריפולי. ידוע, ששלטונות צרפת בטריפולי נקטו צעדים, כדי לשמור את התקריות בסודיות מוחלטת".

הדוח של יוסף פיין עדיין נשמר בארכיון הציוני בירושלים. תמוה הדבר, שמעולם לא נעשה ניסיון לנתח את הדוח ולהסיק מסקנות סופיות על גורלם של כ"ג יורדי הסירה. יתר על כן, באותו תיק של הא־רכיון הציוני המרכזי אפשר למצוא פתק חתום בידי טוביה ארזי, המודיע כי גם העיתונות הצרפתית בסוריה פרסמה ידי־עה על גופות שנפלטו בחוף טריפולי.

בפתק אחר, הנושא את התאריך 24.6.1941, נאמר: "מדברי גבעוני: איש סורי חשוב אמר לי,שלפני הפלישה לסו־ריה נתפשו על ידי שומרי המכס שלוש סירות. בשתי סירות היו כמה אנשים, והם נלקחו לבירות. אחת, אשר נתפסה כמה זמן לפני כן ואשר היו בה כ–20 בחורים יהודים ואנגלי אחד. אלה נלקחו על ידי האיטלקים שהשתתפו בתפיסתה למקום בלתי ידוע... חקרתי את שומע הרדיו מיגור. הוא טען, שלפני שבועיים–שלו־שה שמע ברדיו גרמני, שסירה ובה כ–20 יהודים וקצין אנגלי אחד נתפסה על ידי צוללת איטלקית..."

שיתוף פעולה עם הבריטים

בנסותו להעריך כיום את פעולת הכ"ג, אומר ח"כ דוד הכהן: "זה היה מבצע כושל וחובבני. מקורות המודיעין היו דלים, ול־מעשה, לא היה לנו מושג מי ואיך מגן על בתי הזיקוק בטריפולי. התיאום בין שירו־תי הביון הבריטיים לבין צבאם הסדיר היה לקוי ורופף. יומיים לפני פשיטת הכ"ג הפ־ציצו מטוסי האווירייה המלכותית את אזור טריפולי, גרמו לערנות מוגברת ולשינויים במערך ההגנה על החוף. ואחרי הפשיטה לא זכינו בעזרה רבה בניהול החקירה".

רק כעבור כ–18 חודשים אחר האסון הוכרזו אנשי הצוות של "ארי הים" כנ־עדרים. השלטונות הבריטיים הקציבו כ–6,000 לירות שטרלינג לפיצוי חד–פעמי למשפחות השכולות. (פרט מענ־יין: באותו מסמך מציעים הבריטים מאה ליש"ט למשה דיין, כפיצוי על אובדן עינו בעת הקרבות בסוריה.)

עם תום המלחמה פנה טדי קולק, בשם המחלקה המדינית של הסוכנות, אל קפטן פ' דומוויל משירותי הביון בקהיר, וביקש לחקור את מפקד כוחות וישי, הגנרל דאנץ. "ברור לי בהחלט", כתב קולק, "שעניין זה פעוט בהשוואה למערכה בסוריה בכל־לותה, אך מאחר שהמבצע היה בעל אופי מיוחד, חייבים הגנרל דאנץ, או לפחות קציני המודיעין שלו, לזכור את פרטיו".

גם המכתב הזה לא זכה למענה חיובי. מדוע התחמקו הבריטים מכל ניסיון לפזר את ערפל אי–הוודאות האופף את פרשת מותם של 23 יהודים ואנגלי אחד, שהפליגו ב–18 במאי, 1941, לתרום לניצחון בעלות הברית ולא חזרו עוד?

הסיבה הסבירה היחידה הנראית ליודעי התקופה: השלטונות האזרחיים ופיקוד הצבא לא ראו בעין יפה את שיתוף הפ־עולה החשאי בין האינטליג'נס המפורסם לבין המוסדות הלאומיים של היישוב העברי בארץ ישראל.

למעשה, נולד השיתוף הזה באחד מימי אוקטובר 1939, כשצלצל הטלפון בביתו של דוד הכהן, וקול אלמוני הודיע: מז־כירו הראשי של הנציב העליון מבקש כי תסור למשרדו בירושלים. שם חיכתה למר הכהן הפתעה גדולה: הזמנה ללונדון. המז־מין נקרא בראשי תיבות מסתוריים: "די. אן.אי.". היה זה ראש המודיעין הימי, האד־מירל גודפרי. "הסכמתי ליצור איתו מגע, בתנאי שאקבל אישור ממנהיגי היישוב", נזכר הכהן. "משה שרתוק היה אז בלונדון ומיד נתן את הסכמתו. החלטנו לשתף פעו־לה עם המודיעין הבריטי, תוך שמירה על אי–תלותנו המוחלטת".

דוד הכהן נתמנה איש הקשר. הבריטים העניקו לו דרגת קצין, וציידוהו בסמל מיוחד. הפגישה הראשונה עם סוכני הביון הבכירים נתקיימה בשנת 1940 ברומניה, בלשכתו של הנספח הימי הבריטי. התנה־גותו שימשה אבן בוחן להמשך המגעים.

בניגוד להוראות השגריר, ובניגוד למדיניותה המוצהרת של בריטניה, הע־מיד הנספח כל שיט להעברת מעפילים מגבול יוגוסלביה עד לים השחור. לאחר מכן העביר האינטליג'נס הבריטי סכו־מי כסף גדולים למימון הדרכה צבאית בארץ ישראל. "אולי זה לא כל כך נעים לכמה מהמנהיגים שלנו, אבל הייתה תקו־פה שהפלמ"ח התקיים הודות למענקים מקופת שירותי הביון הבריטיים", אומר דוד הכהן. שיתוף הפעולה החשאי, שהחל בסימן כה טוב בבוקרשט בירת רומניה, לא חולל מעשים גדולים. הפעולה הראשונה שתוכננה בקפדנות על ידי אנשי ההגנה וקציני הביון הבריטיים נתקלה ב"לאו" מוחלט של פקידי המיניסטריון הבריטי. אנשי קומנדו ארץ–ישראלים צריכים היו להטביע אוניית משא טעונת גרוטאות ברזל בנהר הדנובה, וכך לשבש את דרך אספקת הנפט הרומני לגרמניה הנאצית. אך השגרירות הבריטית בבוקרשט חששה מקלקול היחסים עם הממשלה הרומנית, ופעלה נמרצות לביטול התוכנית. האונייה שנרכשה בעמל רב נמכרה על כל מטענה לסוחר יווני. בין הגרוטאות החביאו אנשי הקומנדו כמות גדולה של חומר נפץ, ומ־עולם לא נודע כיצד והיכן התפוצץ.

גם תוכניות נועזות אחרות לא עלו יפה, ביניהן ההנחתה ברומניה ודרכה הגעה לארצות אחרות שהיו בכיבוש נאצי. אך שני הצדדים תלו תקוות רבות דווקא בפעולת החבלה של כ"ג יורדי הסירה (שהם למעשה – כ"ד יחד עם הקצין הבריטי!)

מי ומה בסירה?

צוות הספינה "ארי הים" הורכב מאנשים, שהוכיחו את עצמם בפעולות קודמות בארץ ישראל, ועמדו באימונים המפר־כים של לוחמת הקומנדו. בראש הקבוצה עמד צבי ספקטור, יליד ירושלים, בן 26 ואב לילד. יומיים לפני ההפלגה אירעה לו תאונת דרכים, האופנוע שלו התנגש במכונית. הוא צלע, אך בשום פנים ואופן לא היה מוכן לוותר על מקומו בספינה. צבי ספקטור נתמנה מפקד המבצע.

קברניט הספינה היה כתריאל יפה, יליד יפו בן 32. חודשים אחדים אחר צאתו להפלגתו האחרונה נולד בנו. קראו לו בשם "דן" – הכינוי של כתריאל באוניות המעפילים.

יצחק הקר, יליד רוסיה בן ה–25, מונה סגן מפקד המבצע. ימים אחדים לפני ההפלגה ביקר אצלו במחנה האימונים הסודי ביע־רות הכרמל ידידו הוותיק, שלמה צלאח. באותם הימים היה שלמה צלאח מארגן מקומות אכסון לאנשי ה"הגנה" בבירות, שם התחזה כערבי מקומי. כיום נזכר צלאח: "יצחק משך אותי לפינה חשוכה, ואמר לי באורח מסתורי: אתה חוזר? אם כן, ייתכן שנתראה בקרוב".

אך לא רק המפקדים נבחרו מבין הטו־בים ביותר. גם הלוחמים "הפשוטים" נח־שבו באותם ימים מומחים מעולים במבצעי חבלה, בלוחמת קומנדו, בשיט, בניווט וב־שחייה. אפרים ויימן, יליד פולין, רכש את ניסיונו הקרבי כשומר קודחי הנפט במדבר יריחו. יוסף וייסמן הצנום, בנו של סופר סת"ם מצפת, למד את הלחימה בהיותו נוטר. שמואל חנוביץ בן ה–21 היה אמ־ריקאי שמנמן מטקסס, שהספיק להשתתף ב"פלוגות הלילה" של וינגייט. אריאל טמס, מדריך צופים מנוסה, הפסיק את לימודיו בטכניון בחיפה, כדי להצטרף למפליגים על סיפון "ארי הים". דוד נפחא, אברהם נוריאל, עמירם שוחט, נוריאל פלגין, מנחם קוראקין, זאב רוטמן, יהודה צ'רנר, גרשון קופלר, מרדכי פלונצ'יק, ישראל נורדין, מרדכי כהן, ברוך יעקובסון, יעקב גורדון, אריה גלברד, אריה ברזילי, שמעון אוצ'יטל – כל אלה היו כ"ג יורדי הסירה.

כתריאל יפה. קברניט הספינה ארי הים

צבי ספקטור. מפקד הפעולה

"אֶמוֹר"

"שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן הוּא לָכֶם וְעִנִּיתֶם אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם בְּתִשְׁעָה לַחֹדֶשׁ בָּעֶרֶב מֵעֶרֶב עַד עֶרֶב תִּשְׁבְּתוּ שַׁבַּתְּכֶם."
(ויקרא, כ"ג, 32)

שכיות חמדה רבות העניקה לנו נעמי שמר בשדה הזמר העברי, מקצף גל עד עננה, אך בתוך הקילוח הנפלא, השופע, של מילים ומנגינה, תהיתי לא פעם על הפספוס הלשוני של אחד מחרוזיה הצובטים – 'ובלילות שישי / כשרוח חרישי' – בתוך הבית החוזר של 'אנחנו שנינו מאותו הכפר': הרי ברור לכל בר דעת, שזיכרון הרֵע המת בתחומי הכפר מתגבר לא ביום חמישי בערב (הוא 'ליל שישי' על פי מנהג הלשון היהודית) אלא דווקא בליל שבת! נכון, אמנם, שנעמי שמר מתעדת כאן את דרך הדיבור המקובלת ב'אותו הכפר', אך דווקא לכן, על רקע הטעות הלשונית הגסה, מצטופף בתוך החרוז הדומיננטי הזה, הצובט, גם דיון סמוי אודות זהותם של המאזינים ושל השרים, בכפרים אחרים, בערים, במעגלי הזוכרים.

השפה העברית, על פי תורתנו הקדושה, התחילה להיווצר כבר ביום הראשון לבריאה: "וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם וְלַחֹשֶׁךְ קָרָא לָיְלָה". בורא שמים וארץ הוא גם יוצר השפה, מבהירה לנו התורה, על פיו יישק דברה, והמילה "יום" מסמנת בה את האור, כשם שהחושך מסמן את הלילה. הכול מפי הגבורה. אלא שמיד בהמשכו של אותו פסוק מבצעת התורה סלטה אדירה, ומכנה בשם "יום" לא את האור דווקא אלא את מה שבזמננו קרוי יממה: "ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד". הנה לפנינו, כבר בפסוק החמישי (של התורה), שורש ספרותי להתנגשות המתמדת בין הנטייה הטבעית שלנו להתחיל את היום בעלות השחר ובין המנהג היהודי, המכריז על תחילתו של יום חדש דווקא באותה דקה בה האור כלֶה והחושך עולה.

כשאדם מן השורה אומר לעצמו, לפני הירדמו בלילה, 'מחר', הוא מתכוון לבוקר שאליו יתעורר עוד כך וכך שעות, אך אדם יהודי, בן אברהם ושרה, לפני הירדמו בליל שבת, מודע לכך, שהיקף תחולתה של השבת הופך את 'מחר בבוקר' לחלק מ'היום השביעי', ויודע שכך הדבר גם בשאר חלקי השבוע, כולל 'ליל שישי', אם לחזור אל מה שפתחנו בו, שהוא, בעצם, על פי טבעם של רוב האנשים, הלילה הסוגר את מה שנפתח בבוקר של יום חמישי. מי שמתמודדים בחייהם, כמוני, עם מורשת משפחתית או קהילתית, שבה מצטמצמת משמעות שבתם לערב הנועל את יום שישי, זה שבבוקר המחרת שלו אין צורך להשכים קום לעבודה או לצבא, ישמחו אולי להכיר, על פי פסוקנו הנחמד, שכבר התורה עצמה מוצאת לנכון להזכיר לאבותינו ולאימותינו את הלו"ז היהודי, בעזרת הצירוף "בתשעה לחודש בערב", ולא בכדי. "תשעה לחודש בערב" – זה המניין הטבעי; "מערב עד ערב תשבתו" – זו המניפולציה היהודית. התורה, בהיותה משמרת לנו עדות חיה שכזו לחיכוך ולזיקה בין טבע ליהודיות, מאותתת לנו כאן, דרך ההסבר המתחשב הזה לקדמונינו הקצת נבוכים, להכניס קצת פרופורציה בחיינו המסתבכים, ללמוד את קצב הצטברות הזמן, את לקח הדורות, את תבונתם של מחנכים ומנחילים, לקחת ברצינות את הברית הכרותה לנו עם המילים.

בוא אל יום שבת * נעמי שמר

חילופי אליטות > נדב הע

נקודת מפנה **בציונות**

הברית בין מחנה לפיד למחנה בנט יכולה להוביל בעתיד את החברה הישראלית, אבל חשוב שילמדו את הלקח משקיעת התנועה הקיבוצית

לקראת יום העצמאות הוצפנו ברשימות מלאי ובסקירות רטרוספקטיביות של מדינת ישראל. הכותרות, המוסיפים, הראיונות החגיגיים, מכולם נפרשו דמויותיהן של המדינה ושל החברה הישראלית, כפי שהן נשקפות דרך עיני הכותב. והאמת, אם מחברים את סך הסקירות והנתונים, מצבנו בכלל לא רע – אבל מה שחסר הוא המבט קדימה.

חברות רבות לכל אורך ההיסטוריה התקשו לנתח נכון את מצבן ולהסיק את המסקנות. גם ביומן המסע של המעשה הציוני נרשמו פרקים מפוארים של איוולת ואי הבנה תהומית, רגע לפני שינוי והתמוטטות. ודווקא משום כך, ביום העצמאות המשימה הגדולה מכולן היא ניתוח המגמות העתידיות, מתוך מטרה להשכיל ולרכב על הגלים שיגיחו מהאופק, ולא להיות מוטבעים על ידם.

דוגמא מובהקת לחברה ציונית שהוברר את המחנה עד שהתעייפה, התעוורה ונכחדה, היא התנועה הקיבוצית. רק לאחרונה קראתי את התיאור המאלף של אסף ענברי בספרו "הביתה", המגולל את סיפורם של קיבוץ אפיקים והתנועה הקיבוצית כולה. שם, בין הדפים, טמון תיאור מאפיין לתהליך בניית חברה והריסתה. ראשוני הקיבוצים, לצד תנועות חלוציות אחרות, תיעלו מצוקות ורחשי לב בגולה, לבניית עולם חדש פה בארץ ישראל. קשה להגזים בהיקף הזכויות השמורות להם בדברי ימי המעשה הציוני. אבל, בד בבד, קשה להמעיט בעוצם החידלון שלהם להכיר בכשלים הטמונים בשיטה שבנו ולהתאים את עצמם לשינויים בחברה, מבלי להתמוטט בעצמם.

הכשלון הכלכלי והחברתי של הקיבוצים עצמם חבר לקוצר היד של תנועת העבודה להמשיך להוביל את החברה הישראלית. ראשי התנועות הללו התמכרו, בשנות הששים והשבעים של המאה הקודמת, להווה – והתרסקו על משברי העתיד. ואכן, חילופי המשמרות של שנות השבעים והשמונים מסמנים שינוי מהותי בחברה הישראלית. שינוי בו עברה הובלת החברה למגזרים חדשים, בו השתנתה השיטה הכלכלית וחלו תמורות יסודיות בכלי המשחק כולם. כאשר מנתחים את קוצר הראות של מחנה העבודה והקיבוצים ערב השינוי, מבחינים בשתי מגמות עיקריות – התמכרות לשלטון והפסקת ההובלה החברתית. חברי הקיבוצים שהלכו ראשונים לפני המחנה החל משנות העשרים והשלושים, הפסיקו להיות אליטה מובילה ולכן גם נותרו מאחור.

דור אחרי חילופי המשמרות ההם, ייתכן שאנחנו עומדים בפני חילופי משמרות חדשים. בניגוד לתחזיות הדמוניות, הדמוגרפיה לא פועלת לטובת הערבים, אבל היא מגדילה מאוד את אחוזי הפלח הדתי–לאומי והחרדי, בחברה. בד בבד, נפשו של המחנה היצרני נקעה מהפרזיטיות של מגזרים שלמים, ההולכים וגדלים. חלק מהצמיחה של הפלח החרדי היא מלאכותית והיא תצטמצם פלאים אם יופסקו התמיכות המופרזות בהן זכו החרדים בדור האחרון. אבל – השינויים הדמוגרפיים יכתיבו, ללא ספק, תמורות חברתיות.

במקביל, הברית החדשה בין מחנה לפיד למחנה בנט יכולה לסמן כיוון חדש ועמוק, שאם יתמיד יוכל לשנות את מתווה החברה. הברית הזו גרמה לכך שהקואליציה הנוכחית מאכלסת, כמעט לראשונה, את רוב חלקי המחנה הציוני האמיתי, והאחדות החדשה הזו יכולה לסמן את הפנים החדשות של החברה הישראלית. היא תלויה, במידה רבה, בנכונות לקחת אחריות כי העתיד שייך למי שהולך לפני המחנה, מקריב ומגשים. ביום העצמאות ה-65 דומה שאנחנו ניצבים על סיפו של עידן חדש בחברה הישראלית, ומי שישפיע על העתיד הוא דווקא מי שיתרום לכלל, ויוביל את כולם. •

(נדב הרצל)

סוהאד אבו זמירה היא המורה מקלנסואה, שנסעה לירושלים לניחום אבלים והותקפה על ידי תלמידי ישיבת "מרכז הרב". באחרונה באו לביתה עשרות יהודים לביקור של הזדהות ושל תמיכה

מפגש שלא קורה כל יום

אהוד שמיר *

סוהאד (משמאל): לוחצת יד לנציגת "תג מאיר" תושבת קריית משה

צילום: מתוך עמוד הפייסבוק של תג מאיר

ב- 7 במרס נסעו שתי מורות, סוהאד אבו זמירה מקלנסואה ורויטל וולקוב מהרצליה, לנחם את מנהלת בית ספרן היושבת שבעה בירושלים. כשהתקרבו לביתה שבקריית משה, התקהלו סביבן תלמידי ישיבת "מרכז הרב", ירקו לעברן, השליכו עליהן חפצים וניפצו את שמשת הרכב שלהן. הם קראו לעברה של רויטל: "כלבה יהודייה שיש לה חברה ערבייה– תסתלקי מכאן!"

השתיים ביקשו עזרה מהמאבטח של הישיבה, אבל הוא סירב להתערב. תחילה הן הסתתרו ברכב, ואחר כך נמלטו לבית האבלים. בדרכה חזרה, ארבו לרויטל בצומת היציאה מהעיר שני נערים, וחתכו את צמיגי הרכב. "אלה היו רגעי אימה ופחד שאי אפשר לתאר במילים", אמרה רויטל.

קראתי בעיתון את הסיפור הזה, ומחשבתי דילגה היישר אל גרמניה של שנות השלושים של המאה הקודמת. שם, אירועים כאלה היו מעשה של יום יום נגד יהודים. האם מסוגלים הנערים שכך נהגו לתפוס את הקשר בין הדברים? האם הם מבינים לנעליים של מי הם נכנסו? ומוריהם? וראש הישיבה שלהם? הם, שללא ספק נותנים כבוד ויקר להלל הזקן ולאמירתו: "את השנוא עליך, אל תעשה לחברך"? האם זוהי, מבחינתם, אימרה יפה בלבד? או אולי אמירה שכוחה יפה ליהודים בלבד?

על כל פנים, איש מאנשי הישיבה המפוארת לא בא להתנצל בפני המורות. בישיבה הזאת בוודאי מלמדים דברי חוכמה מפולפלים; אבל הדבר הפשוט, שבלעדיו אין ערך לכל השאר – להיות אדם – איננו ביניהם.

ימים ספורים אחרי המקרה הזה הרמתי טלפון לסוהאד ולרויטל. אמרתי שאנו, כמה חברים משער הגולן, רוצים לבוא אליהן, לחזק אותן, ולומר: "אנחנו לא כאלה". שתיהן התרגשו מאוד, ואמרו שיקבלו אותנו בשמחה, ושזוהי מחווה מאוד יפה. קבענו תאריך, ואז כתבנו מודעה שבה הסברנו את חשיבות המפגש, והזמנו אנשים להצטרף.

האם אנשים ייענו? ואם יירשמו, האם יבואו?

מודעה היא נייר, אחד מרבים, התלויים על לוח המודעות בקיבוץ. מבחינת רוב הקוראים, היא מיועדת ל"כלל"; כלומר: לאו דווקא אליי. ואילו אני רציתי שהדברים יהיו מכוונים אישית; שייגעו. לכך, לא מספיקה מודעה; חייבים לדבר עם כל אחד, אישית. הוא זה שצריך לשקול, ולקבל החלטה אישית. ולכל אחד, הרי, הקן החמים שלו, ההרגלים והסידורים שקבע. ונסיעה כזאת היא משהו שונה וזר, ואולי מרתיע. לעולם אינך יודע אילו תשובות תקבל.

אבל היו שנענו, ואף ברצון.

ואז צצה בעיה חדשה: אם תיסע קבוצה גדולה, יחסית, דרוש לכך אוטובוס; וזה אומר יותר כסף. פנינו למזכירות הקיבוץ בבקשה לעזור. אבל התשובה הייתה שלילית: אם לחבר יש עיסוק שהוא מעוניין בו – שיממן אותו בעצמו.

לכאורה, תשובה טובה: כל אחד לוקח אחריות על מעשיו. למעשה, אמירה בעייתית מאוד: הרי בכך מוותר הקיבוץ על נקיטת עמדה כלפי אחת הבעיות הבוערות בחברה שלנו. האם מכות והשפלה של ערבים איננה גם בעיה שלו? ואם יכו, ואולי גם יהרגו, אנשי שמאל (כפי שכבר קרה), גם אז הוא יעמוד מהצד? בתנועה הקיבוצית מדברים הרבה על ירידת השפעתם של הקיבוצים במדינה, ועל כך שאין לקיבוצים מניעות. כאשר הקיבוץ נמנע מלתמוך בנסיעה כזאת, הוא אומר, למעשה: "אינני רוצה להיות מעורב. אינני מעוניין להנהיג. אני לא במגרש. אני משקיף, ביציע".

הישועה באה מארגון הנקרא "תג מאיר". גדי גבריהו, העומד בראש הארגון, ברגע שסיפרתי לו על הרעיון, אמר: "או קיי. אני מקצה לכך את הסכום הדרוש".

הגענו אל ביתה של סוהאד. ישבנו צפופים במעגל, כ–50 איש. היו שם קרובי משפחה של סוהאד ומוזמנים מהכפר; ויהודים רבים מירושלים, מתל אביב, מהרצליה: רב, פועל בבית חרושת, איש חינוך, עובדת סוציאלית ורכז אזור של מרצ. ביקשתי מכל אחד שיציג את עצמו בכמה מילים; אבל לאנשים היה צורך לדבר, להסביר מדוע באו לכאן; והסבב התארך. הנה דבריהם של כמה מהם:

גבי ויעל: "המקרה ריגש אותנו. זו זכות להגיע הנה".

יוסי: "אני גר בשכונה שבה זה קרה, ואני מתבייש".

יהודית: "אנו רוצים להתנצל, ולומר לכם שלא כולם כאלה".

יואב: "באתי להביע סולידריות ותמיכה".

חנה: "לא יודעת מה להגיד. אני מתרגשת מאוד. זאת המתנה הכי גדולה שאנחנו יכולים לתת לעצמנו ולכם".

ניבה: "באתי לתמוך. הרבה בזכות אהוד, שמקיים מפגשים כאלה גם בשער הגולן".

שרה'לה: "באתי בשבילך ובשבילי, ובעיקר בשביל הילדים שלי, שמיואשים כל פעם ששומעים מה קורה".

כאשר הגיע תורה של יעל זעירא, היא קמה, ניגשה אל סוהאד, וחיבקה אותה חזק; וכך הן עמדו כמה שניות מרגשות.

אנדריאה: "חשוב לי להביע צער. סיפרתי לילדים שלי על מה שהיה. בוודאי קשה לך לספר על זה לבנך", וקמה גם היא, וחיבקה חזק את סוהאד.

המילים והמחוות האלה, שבאו מהלב, גם נכנסו ללב, ויצרו גלים חזקים של התרגשות ושל אחווה. הרגשנו שאנו שותפים למשהו יפה ומשמעותי; והיחד הזה נתן הרבה כוח ואופטימיות. מורה שבא מטייבה אמר: "אני מאמין שהאור שנדלק פה ינצח את החושך. בזכות מפגש כזה, אני מאמין שזה יקרה".

גם אני דיברתי בהרבה הערכה על המפגש, אבל למוד ניסיון מהמאבקים הבלתי פוסקים בבית הספר נגד שנאת ערבים ושנאת הזר, הדגשתי את הקושי של המאבק ואת הנשימה הארוכה שאנו זקוקים לה.

בהמשך, סיפרה סוהאד על מה שעשו לה הבריונים בירושלים. על כך הגיבה יעל, אישה דתייה: "ביהדות, זה חילול השם. זה עלבון ופגיעה באלוהים", והוסיפה: "אנחנו גרים שני בניינים מ"מרכז הרב", ואני מרגישה צורך ללכת ולדבר עם ראש הישיבה על החינוך שהוא נותן שם".

על כך הגבתי אני: "העלו כאן את השאלה, מה אפשר לעשות כדי להיאבק בגזענות. מה שאת מציעה הוא דבר מאוד חשוב: זה יעמיד בפני ראש הישיבה מראה, שבה תשתקף דמותו האמיתית של החינוך שניתן בישיבה. משיקוף כזה קשה להתחמק. ואם הפגישה באמת תתקיים, אני מבקש שתפיצי את זה, ותשלחי לנו".

בעקבות דבריה של סוהאד, סיפר גדי, ראש "תג מאיר":

"העוזר של שר החינוך, שיבי פרומן, הוא גם אחד החברים ב'תג מאיר'. כאשר הוא שמע על היוזמה שלנו להיפגש עם סוהאד, הוא סיפר על כך לשר פירון, ואמר שחשוב שגם הוא ייפגש, ויתמוך בה. פירון הבין, וקיבל, ושניהם באו לבית ספרה של סוהאד. שם הוא ביקש לכנס את כל שכבת ט', ביניהם כיתתה של סוהאד, ושניהם העבירו לתלמידים שיעור על גזענות ועל סובלנות".

גם לפגישה שלנו אנשי "תג מאיר" באו ערוכים היטב: בא לפגישה גם צלם שלהם ושני כתבים – של ynet ושל רשת נוספת. כך ניתנה לפגישה הזאת חשיפה רצינית בתקשורת.

אסיים בדבריה של סוהאד: "אני לא אשכח אף פעם את ההתנפלות עלינו בירושלים; אבל גם אזכור תמיד את המפגש המרגש שקיימנו כאן. אני מודה לכם מאוד". ■

דגנית רם
machita106@gmail.com

פעמה, יא חַבִּיבְּתִי

שלוש היו מצטופפות במושב האחורי, והיא תמיד ישבה לידי. פטמה, תמיד עם אור בעיניים, תמיד עם חיוך על השפתיים. היה בינינו קליק מיידי של חיבה. מדי פעם, הייתי מבקרת אצלה בכפר וכשיצאתי מביתה נראיתי כאילו חזרתי מהשוק

בקיץ שעבר, החקלאי שלי גידל בצל ובימים הפנויים שלי הייתי מגיעה לשדה כדי להחזיר את הפועלות שלו לביתן שבכפר הערבי הסמוך לכפר שלנו. כך הכרתי את פטמה.

הימים היו ימי צום הרמדאן, ובעודי יושבת לי רעננה במכונית הממוזגת התבוננתי בארבע הפועלות שהיו כפופות מעל מלאכת מיון הבצלים. זו הייתה קינה ויזואלית. אסור היה להן לשתות או לאכול, וחוץ מהזיעה שניגרה כנחלים על פניהן דבר לא בא אל פיהן.

הצעירה בהן חצתה כבר מזמן את גיל 60, והמבוגרת עברה את 70, בערך בגיל של אימא שלי. לעתים ריחמתי עליהן, לעתים התביישתי בשיער שלי, שהיה רטוב ממקלחת ולא מזיעה. אחרי הכול, העבודה הזאת קשה גם לצעירים שכוחם במותניהם, והן כבר ממש לא צעירות.

בימים שבהם הן לא עבדו בשדה הן היו מלקטות צמחים למטבח הביתי, ובשעות שלאחר עבודת החקלאות הן היו עושות לביתן. מנקות, מבשלות, מטפלות בילדים ובנכדים. לא יכולתי שלא לחוש שאין צדק. למה הן צריכות לעבוד קשה כל כך בגילן? בעצם, למה הן צריכות לעבוד קשה כל כך בכל גיל? בימי שישי, הייתי מפצירה בבעלי שייתן להן יום חופש, והוא אכן רצה לעשות זאת, אבל הן סירבו. היה חשוב להן לעבוד ולתרום לפרנסת ביתן, ככל האפשר.

הן היו נכנסות לאוטו ומביאות אתן ניחוח חזק של בצלים. ולמרות שהגיוני שלאחר כשש שעות עבודה בחום של יולי–אוגוסט יתקשו להיות נחמדות למישהי (אני) שנהנית מאוויר מזגנים, תמיד היו מחייכות אליי ושואלות לשלומי.

שלוש היו מצטופפות במושב האחורי, והיא תמיד ישבה לידי. פטמה, הקפטנית והרוח החיונית של החבורה. תמיד עם אור בעיניים, תמיד עם חיוך על השפתיים. הייתה מתיישבת בכבדות, ומיד אחר כך מפנה אליי את מבטה ושואלת "מה נשמע, חַבִּיבְּתִי?". היה בינינו קליק מיידי של חיבה, ותוך שאנו מתעלמות מפער השנים והתרבויות שבינינו, נפשותינו נקשרו זו בזו והפכנו לחברות.

פטמה בת 64 ונראית בדיוק כפי גילה. הגילוי המודרני של "60 הוא ה–50 החדש" פסח עליה וגם על חברותיה. היא לא מרחה מימיה את הפנים צרובות השמש שלה בקרם הגנה, ולא חסרו לה קשיים וצרות שהעמיקו את קמטיה. שמלותיה ארוכות השרוולים סובבות עד קרסוליה, וחשבתי לעתים שאולי בזכותן עורה המכוסה בבד נותר צעיר ובהיר. אבל האור בעיניים של פטמה הוא אור של אישה צעירה, שעדיין מסתכלת על העולם בתמימות המאפשרת מתן אמון ואהבה.

מדי פעם, הייתי מבקרת אצלה בכפר. היא חיה עם שתי בנותיה, שתיהן כבר לא צעירות מאוד, רווקות, לא משכילות. גם הן עובדות קשה לפרנסתן ובלי לקטר, עוזרות לפטמה גם בבית, שהיה מצוחצח תמיד והמקרר מלא כל הזמן בתפוחים שהביאה לה חברה מהגליל, בקובה טרייה שהכינה באותו יום, בפיתות שהיא ובנותיה אופות בעצמן, בעלי גפן שנקטפו בכפרן ומולאו באורז או עוגיות תמרים שהן מכינות בקילוגרמים במגוון צורות וקישוטים.

כשאני יוצאת ממנה זה נראה כאילו חזרתי מהשוק. ולא יעזור שאומר שאין צורך, ושבבקשה תשב אתי ותפסיק כבר להתרוצץ הלוך וחזור מהסלון למטבח. אין עם מי לדבר. ככה פטמה מראה לי אהבה.

פטמה נשואה, אבל בעלה לא גר בבית. הוא לקח אישה נוספת ואתה הוא מתגורר בכפר אחר, אבל כמעט כל יום הוא עוצר אצל פטמה כדי לאכול וכדי לבדוק אם יש לה כסף שהוא יכול לקחת. יתרה מכך, הוא מצווה עליה מדי פעם לנקות גם את ביתו החדש.

כשפגשתי אותו אצלה הייתי צריכה לחשוק את שיניי בחוזקה ולהתאפק לא לבעוט לו בתחת. בכיס שלי הייתה באותה עת חבילת שטרות מגולגלת שהבאתי לפטמה, וידעתי שאם הוא יראה אותה, לא יישאר לפטמה כלום. אמרתי לה "פטמה, יא חביבתי, בואי אתי רגע לאוטו..." הסתגרנו באוטו ובדקתי שאין לנו עוקבים, ואז הוצאתי את הכסף ואמרתי לה שתחביא אותו. "איפה?", היא שאלה. "מה זאת אומרת, איפה?" תמהתי, "איפה שכל אישה למדה להחביא דברים, בחזייה". פטמה דחפה את החבילה המגולגלת לחזייתה וצחקקה כמו נערה שובבה. צחקקתי אתה גם אני.

אני נכנסת לחייה של פטמה עם הרבה צניעות. אין לי יכולת לפתור את הבעיות שלה. אני לא יכולה ללמד אותה בגילה להיות פתאום פמיניסטית. אני חייבת לבדוק שאני לא מסבכת אותה מול בעלה ולא מכניסה לה לראש רעיונות שלא תוכל ליישם. האהבה שלי אליה והרצון שלי שיהיו לה חיים קצת יותר טובים נתקלים במגבלות של תרבות חשוכה וארוכת שנים.

ופטמה היא לא היחידה. אני משתדלת להימנע כאן מהכללות, אבל גם בנותיה דומות לה וגם נשים נוספות מהמגזר שאותן הכרתי לאורך השנים. כחקלאים, חיינו וחיי שכנינו הערבים ארוגים אלו באלו. אנו מתארחים ומארחים בחזרה. אנו משתתפים אחד באירועי החיים של האחר. יש בינינו יחסי אהבה וכבוד, אבל קשה לי תמיד לראות את היחס של החברה לנשים, ועוד יותר קשה לי לראות את היחס של הנשים לעצמן, כשוות פחות.

כך למשל, כשאנו בביתן, הן יפנקו אותנו במאכלים ובשאר מגדנות, אבל לא יישבו אתנו, כי הן עסוקות במטבח או בעבודה אחרת. אינני יכולה שלא לתהות לעתים אלו חלומות על עצב, על שמחה או על אהבה שוכנים להם בנשמותיהן, אבל אני מקווה בשבילן שהן שומרות לעצמן את הזכות לחלום, כי הכול מתחיל בחלום.

amosquitoz@gmail.com עמוס צימרמן ©

תשבץ היגיון מס' 31

מאוזן:

1. באיזה סוג של סרט משחק מורה במעון? (6); 4. אפשר לסמוך עליו, הוא מאוגנדה (4); 8. (עם 3 מאונך) הבית של יונית שחוק (4); 9. היא חסרת פרופורציה לנוכח פטירת המבעבע (6); 11. איזה מספר זכרי טוען שלזה שלא רעב יש מקור מים בודד? (4,5); 12. ראו 13 מאוזן; 13. (עם 12 מאוזן) באיזה קיבוץ עובדים ברוטציה? (6); 15. הזמרת ארגנה יקה מריר (כ"ח) (3,4); 18. לאיזה מוסד ממלכתי האדם יסכים? (6); 19. (עם 17 מאונך) קו ירביץ לכלי קיבול משנה תודעה (7); 21. הנישא הישן פזיז (4); 22. בגד השרד של מלך דיפלומט (6).

מאונך:

1. כשמבקשים מרוג'ר לבוא שמים לזה לב (5); 2. צורה בכפרי בוערת (5); 3. ראו 8 מאוזן; 5. פח מכירות (5); 6. עובדים עליה שהאחוריים נרדמו (5); 7. לקחו אותם לזמן מוגבל כי בן–ארי מפעיל כוח (7); 10. במקום ההוא נספרות עגלגלות (7); 13. הענקת בוסתן בוקע מהרמקולים (5); 14. חגיגה שליונל בתוכה (5); 16. המנחה האגדי הוא קוף שתפקידו להגביל (5); 17. ראו 19 מאוזן; 20. ראו 11 מאוזן.

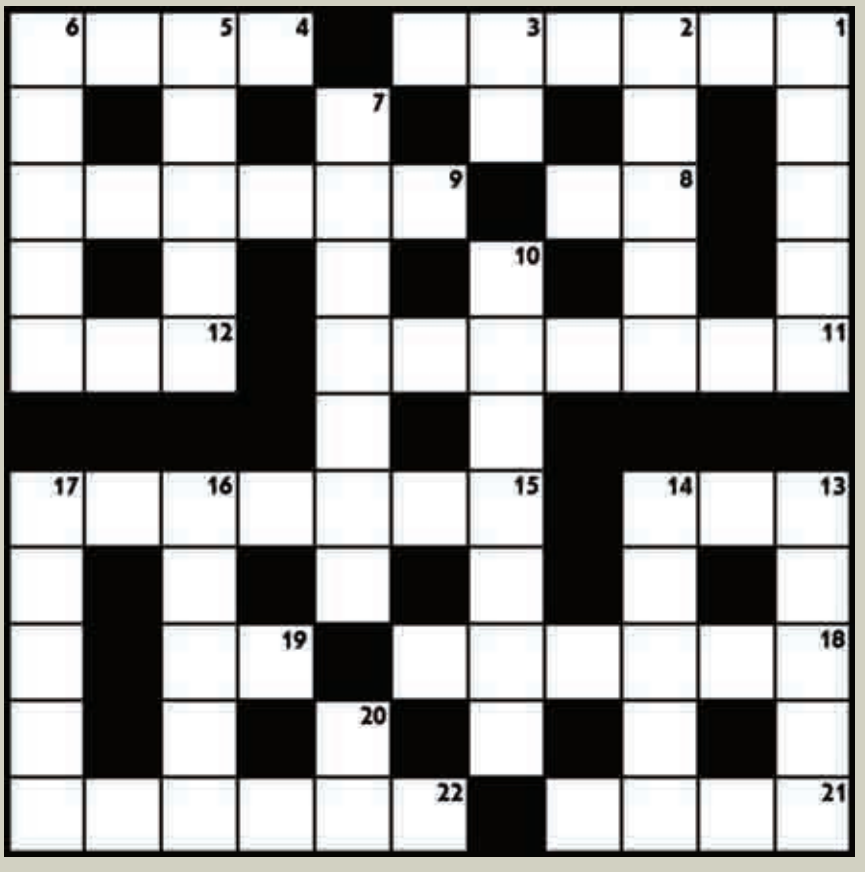

תשובות לתשבץ מס' 30:

מאוזן: מנה חמה; 4. שעון; 9. הודיני; 11. ללא הסוס; 12. הגה; 13. מתחנן; 15. לאומנות; 18. אלמגור; 21. תות שדה; 22. מנחמיה.

מאונך: 1. מרושל; 2. הודנא; 3. מחשב; 5. עניבה; 6. נשיכה; 7. כורסאות; 10. כס מלכות; 13. מראות; 14. חומלת; 16. נשבים; 17. תנודה.

הלוח הירוק

כל המודעות בלוח הירוק מתייחסות לנשים ולגברים כאחד

הלוח מופץ בעיתונים

הלוח שיתן לך צבע בחיים!

טל: 03-5682878, פקס: 03-5638728

e-mail: shirly.hacohen@maariv.co.il

הזמן הירוק | קו למושב | יבול שיא

למכירה

• 1. טרקטור פרגיסון 185 מודל 78

2. מרסס עשבייה

3. מתחחת 1.60 1.80+ מטר

4. מזבלת 3 כוב.

5. פורסת ניילון

6. דיסקוס 8 צלחות +24

7. מרסקת גזם לכרמים

8. כף קידמי לטרקטור פיאט + לפרגינסון 135

9. טרקטור פיאט 60-66 למטעים מודל 86

10. מיכל סולר 2000+8000 ליטר

11. מרסס מפוח +עשבייה מכל הגדלים

12. מכונת מיון לפירות +מברשות +מסועים.

13. גולל טיפטוף

14. מכסחת שרשרת למטעים

15. טרקטור סאם 4x4 למטעים + קבינה מודל 2000

16. טרקטור פרגיסון דגם 240 מודל 83 + 2001

*הובלות טרקטורים לכל חלקי הארץ.

054-4917064

*עצי זית גדולים במחיר מיוחד

054-4917064

• למכירה:

1. ג'ון דיר 4650 88 , 4x4 במצב מעולה לרצניים בלבד 185 כ"ס

2. ג'ון דיר 4240 79 במצב מעולה

3. ג'ון דיר 2140 82 לאחר שיפוץ כללי

4. ג'ון דיר מטעים 5520-n +2003קבינה

5. מתחחת שניצקי 160 חדש במבצע הכרות

6. מכסחת שרשרת שניצקי 160,180

7. קולטבטור 7 רגלים לאחר שיפוץ

8. מקלטרות 9,7 רגלים, חדש.

9. פיאט 60-90 , 88

10. מלגזת שדה מניטו 2000

11. מלגזת שדה מניטו 2000 44x

12. מלגזת שדה קייס c-585'81

13. מלגזה טיוטה דיזל מתאים למשק חקלאי ולמחסן

14. מלגזה 3טון מקסליפט 2010, 1300שעות

15. מזלג 3 נקודות

16. מזלג 3 נקודות פיאט 83 ,666

050-7294519

• עמודי ברזל משומשים לגדרות, באורכים שונים , בגדלים שונים , וקטרים שונים.

יעקב - 050-7229490

• החלמ- 150 ₪ , חלונות אלומניום יד 2 , ויטרינות , אלומניום בלגי ישן חדש,

050-5274348,

03-6884123

• החלמ- 150 ₪ , חלונות אלומניום יד 2 , ויטרינות , אלומניום בלגי ישן חדש,

050-5274348,

03-6884123

• מזלג אחורי לטרקטור ארגז אחורי לטרקטור גוזמת שדרות לכרמים הדרים

מזלג אחורי מתרומם 2 קומות לטרקטור

קולטיבטור "קונסיקלד" למטעים וכרם

מזלג אחורי כפול 3 נקודות

מגרפה לגזם

מתחחת למטעים

גריידר אחורי מתכוון לטרקטור

054-2002199

08-9413978

• ציוד ללול פיטום וביצים :

*.מכונת מיון ביצים מכנית

* כלים למים

*קונוסים לתערובות

*כיפות גז

054-8020515

יעקב - 050-7229490

טיולים לחו"ל

• **טיול לטיבט**

טיול גי'פים בטיבט, חוצה הימלאיה מלאהסה לקטמנדו.16 ימים, יציאה: 27/5/13

לפרטים : איתי שביט

050-5755200

או "עולם אחר"

1700-708-999

• **טיול לטיבט**

טיול גי'פים בטיבט, חוצה הימלאיה מלאהסה לקטמנדו.16 ימים, יציאה: 27/5/13

לפרטים : איתי שביט

050-5755200

או "עולם אחר"

1700-708-999

• **טיולים בחפץ לב**

טיולי איכות בקבוצות קטנות 2013

• **סין 20.4-10.5 מלא 5.9-25.9 בחגים**

• **גאורגיה אוטובוס 22-29.5 מלא 4-11.7 24.6-2.7**

• **גאורגיה גי'פים 5-12.6 1-8.10**

• **איסלנד 31.7-14.8 מחיר - $5175**

יהודה חפץ-052-3864248

yehuda@hefez-lev.co.il

www.hefez-lev.co.il

הכרויות

• **למטרת נישואין רווקים/ות או פרק ב' בחיים. לאיכותיים ורציניים בכל הגילאים.**

הורים, מודאגים שילדכם עדיין לא מצאו זוגיות כלבנם, צרפו אותם למאגר הלקוחות האיכותי. מאגר הקיים מהצפון ועד לדרום.

24 שנים המשרד קיים.

חתונות לפני ומאחורי - תוצאות מוכחות.

04-9511058

04-8103456

• **47 ר' מהנדס נאה מאוד 178 ס"מ בוגר טכניון מקסים באישיותו מבוסס רציני מאיזור הדרום,**

מעוניין להכיר רווקה נאה אקדמאית אירופאית עד גיל 36 לנישואין לפרטים לפנות:

052-4403890

• **מבצע לרגל חג הפסח היצטרפות לחודש ימים חינם!**

לאקדמאים מגיל 60-70מאיזור הדרום והמרכז.

לפרטים לפנות לרעות הכרויות04-8103456

• **גרוש בן 66 קיבוצניק לשעבר מחפש קיבוצניקית/ מושבניקית. בעל שמחת חיים, אוהב לטייל, אוהב לשיר, ומשפחתי. טל' 03-5344743**

Bn_n@walla.com

• **אלמנה טובת לב בת 58+ מטופחת** , עוסקת בחינוך. ביתית מפנקת ואוהבת, מסודרת ואיכותית. רוצה בן אדם טוב לב, שאוכל לאהוב ולפנק. אם רק נכיר ונתאים אחד לשני ,חיינו ישתנו ויתמלאו אור ואהבה. היתקשר עכשו חבל על כל יום....

054-3128706

• בן 38 מבוסס נכה עם נשמה טובה מעוניין באישה, נכה/ מוגבלת עד גיל 45 למטרה רצינית.

050-5330220

סכרת

• פיתרון מהפכני לסובלים מסכרת כדורי פלא טבעיים המאזנים את רמת הסוכר בדם. באישור משרד הבריאות.

טל: **050-4332200.**

הלוח הירוק

כל המודעות בלוח הירוק מתייחסות לנשים ולגברים כאחד

הלוח מופץ בעיתונים

הלוח שיתן לך צבע בחיים!

טל: 03-5682878, פקס: 03-5638728

e-mail: shirly.hacohen@maariv.co.il

הזמן הירוק קו למושב יבול שיא

אביזרים לחממות

• פרופילי אלומיניום לחממות - קנו ישירות אצל היצרן.

* ברגים + קפיצי אבטחה.

* פרופילי אלומיניום סטנדרטים + מיוחדים.

* קונסטרוקציות אלומיניום למערכות סולאריות + לגגות רעפים.

* ייעוץ מקצועי ואמין.

יגאל: 052-2343290,

פקס': 08-8594741,

eet@bezeqint.net,

www.aluminium4u.com

מבנים ניידים

• זכאי לציתר בע"מ - בניית צימרים / בתי עץ, תוספות בנייה מעץ - פרגולות ודקים.

מושב כפר ברוך,

טל': 052-4658888

www.zakai-le.com

• קראוון למכירה במצב מעולה גודל 48 מ"ר

₪ 40.000

לרציניים בלבד!

052-5906408

משקים חקלאים

• רימקס עמק יזראל מומחים למשקים ונחלות בגליל התחתון ועמק יזראעל, מבחר רחב,+דרושים נחלות חקלאיות, הערכת שווי נכס חינם

מאיר - 052-3067381

נופש להשכרה

• דירות מרוהטות לתקופות קצרות במיקום הטוב ביותר במרכז ברלין.

054-4273879

054-4934593

בקרו באתר: www.berlin-ap.com

שתילים למכירה

• לכורמים בלבד!

שתילי גפן מורכבים, גם נטיעה מיידית.

מקור "חוות יזרעם".

"יקבי גולדברג בע"מ"

052-2339744.

• שתילי פאפאיה

שתילי אנס מזן md2*

פרי גדול ומתוק ללא קוצים אספקה בחודש מאי

משתלתנאמן

054-7688039

פקס 03-9698326

למכירה/להשכרה

• למכירה/השכרה, מכולות וקרוואנים. הובלות בכל חלקי הארץ + מנוף 100 טון. קונה מכולות ומבנים.

052-2796686

052-8265609

052-2988852

077-2340878

• להשכרה מיכלי דולב לכל מטרה חקלאית, תעשיית ועוד, לתקופות ארוכות וקצרות.

050-5211084

פקס - 04-6650029

• להשכרה לשימושים חקלאיים בלבד, מבנה 700 מ"ר מרוצף + ביתן, חשמל תלת פזי 3X75, במושב בית יצחק. לפרטים:

דני - 054-6620345

לאה - 052-6672717

ללקוחותינו (באזור ים המלח) נדרש:
מנהל/ת גד"ש / מגדל/ת מנוסה
מנהל/ת חשבונות
04-6406554
office@avneyderech.com

מעוניין לקנות ולמכור
03-5682878

מודעות ל"לוח הירוק" ניתן להעביר עד יום ג' עד שעה 16:00

טל 03-5682878

פקס 03-5638728

e-mail: shirly.hacohen.co.il

מידע משפטי וייעוץ עורכי דין

שילדן, שמואלי - עורכי דין

גדי שילדן, עו"ד, רו"ח וכלכלן * עינב שמואלי, עו"ד

- מכירת בתים, נחלות, משק חקלאי, מגרשים
- יעוץ מס שבח
- נזקי גוף
- ירושות וצוואות

הזדמנות מיוחדת

בדיקת זכאות להחזרי מס שבח

מכרתם משק או נכס מקרקעין אחר ב-4 השנים האחרונות

וחוייבתם במס שבח ?

יתכן ששילמתם יותר מדי

לבדיקת העניין - נא לפנות טלפונית למשרדנו בהקדם

* חבר ועדת מיסים לשכת עורכי דין מחוז חיפה

הדס 5, מרכז טבעון - 04-9832121

יקנעם מושבה - 050-2145000

טיול מאורגן לרומניה

ארגון, תכנון והדרכה צמודה לאורך כל הטיול

- מלונות טובים בהרי הקרפטים
- צלילים טעמים ומפגשים מרתקים
- נופים מדהימים

כמו כן - תכנון מסלול למבקשים לנסע לרומניה ללא הדרכה.
אפשרות להזמנת מלונות ותחבורה עם נהג מקומי.

לפרטים:

נעמי פישר טל. 050-5564962

no571@walla.com